

vestnik

Letnik XXVI.

Celovec, petek, 23. julij 1971

Štev. 29 (1514)

Zakaj vselej nejasnosti?

Takoj po končanem obisku člana izvršnega sveta SR Slovenije in predsednika komisije za kulturne stike s tujino dr. Vladimira Bračiča je koroški deželni tiskovni urad podal o obisku poročilo, ki je zbudilo v javnosti presenečenje, v vrstah slovenske manjšine na Koroškem pa močno prizadefost. Na vprašanje, ali poročilo koroškega deželnega tiskovnega urada odgovarja resnici, bo moral odgovoriti gost iz Slovenije sam. Vendar bi bilo na mestu, da to stori kar se da hitro.

Ni prvič, da je prišlo po uradnem obisku iz Slovenije zaradi poročila koroškega deželnega tiskovnega urada do nejasnosti. Prav zaradi tega so predstavniki slovenske manjšine na Koroškem že večkrat opomnili tovariše ministre, da zahtevajo uradna poročila, komunique ob takih obiskih. Komunique je lokrat zopet izostal. Takoj so se pojavile nejasnosti.

Na to napačno obveščanje javnosti je Slovenski vestnik vedno opozarjal. To opozorilo je na mestu tudi tokrat.

Decembra 1967 je bil predstnik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič na zasebnem obisku na Koroškem. Pogovarjal se je s koroškim deželnim glavarjem o odnosih med Slovenijo in Koroško. Pri pogovoru se je razpravljalo seveda o slovenski manjšini na Koroškem. Poročila o tem obisku so bila vse prej kot objektivna. Dober mesec zatem je došel na uradni obisk na Koroško tedanji jugoslovanski ambasador na Dunaju. Veleposlanika Lazarja Majsova je prav tako sprejel koroški deželni glavar. Veleposlanik in deželni glavar sta se pogovarjala med drugim tudi o manjšini. Tiskovni urad je prinesel trditve, da je veleposlanik v razgovoru z deželnim glavarjem izjavil, da smatra Jugoslavija manjšinski problem na Koroškem za zadovoljivo rešen. Koroški časopisi so o tej trditvi tiskovnega urada na široko poročali. Odgovorni ljudje pri tiskovnem uradu in koroški časopisi pa niso računali z veleposlanikom. Ker trditve ni odgovarjala resnici, je veleposlanik Majsovo zahteval popravek. Tiskovni urad in koroški časopisi so prinesli popravek.

Konec maja 1969 se je mudil na uradnem obisku na Koroškem predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Kavčič. Zopet je prišlo do zelo značilnih interpretacij izjav Staneta Kavčiča s strani koroškega časopisa. V prvi vrsti so časopisi razpravljali o predsednikovih besedah o svobodni izpovedi narodnosti in italici v zvezi s svobodno izpovedjo narodnosti po ugotavljanju manjšine. Popolnoma pa so prezrli pisce, da je povsem nekaj drugega, če govori o manjšinski politiki predsednik socialistične dežele, kot pa če to dela kdo na Koroškem. Stane Kavčič je tedaj pač govoril po načelih marksistično-leninistične narodnostne politike. To je dosti jasno prišlo do izraza nekaj tednov zatem v slovenskem parlamentu v Ljubljani.

Zna biti, da se je pri poznani "resnicoljubnosti" koroške deželne tiskovne službe zgodilo tokrat nekaj podobnega.

Koroški časopisi so letos že enkrat napačno poročali, to ob priložnosti obiska slovenskih sindikalistov pri Zvezi avstrijskih sindikatov na Koroškem. Iz vsega tega je raz-

vidno, da koroški tisk polaga v usta govornikom uradnih slovenskih delegacij besede, ki jih le-ti niso povedali, ali pa jih samovoljno interpretira. Ko se vrnejo gostje v Ljubljano, morajo najprej popravljati oziroma zavračati poročila koroškega tiska. To je že kar lepa navada.

PREVRATI V MAROKU IN SUDANU

Vest o dveh pučih je šla v zadnjih štirinajstih dneh skozi svet. V Rabatu v Maroku je skušala skupina oficirjev strmoglaviti kralja Hasana in razglasiti republiko, vendar ta načrt ni uspel. V Sudanu pa je prav tako skupina oficirjev pretekli ponedeljek strmoglavila vladno generalmajorja Nimejrija.

Za 42. rojstni dan maroškega kralja Hasana II. si je skupina oficirjev izmislila posebno presenečenje. Ko so slavili rojstni dan, so vojaki vdrli v palačo in začeli streljati, tako da je bilo ubitih nekaj ljudi, kralj sam pa je ostal nepoškodovan. Pučisti so istočasno zasedli maroško radiopostajo in po radiu razglasili republiko. Vendar vojaški udar zaradi vojaške premoči kralju vdanih vojaških sil ni uspel in so ga krvavo zatrli. Kralj Hasan je predal vso vojaško in civilno oblast zloglasnemu šefu maroške tajne policije, generalu Oufkirju (v Franciji je bil pred leti obsojen na smrt). Od vseh arabskih držav se je samo Libija solidarizirala z uporniki, predstavniki drugih arabskih držav pa so takoj pohiteli v Rabat. Tam so medtem v hitrem postopku v ponedeljek prejšnjega tedna obsodili na smrt 6 oficirjev in jih takoj eksekutirali, v torek pa se je isto zgodilo z nadaljnjimi 10 oficirji. Mednarodna juristična komisija, ki ima svoj

K obisku tovariša ministra Bračiča imamo nekaj pripomb: v glavnem drži kritika, ki je bila povedana s slovenske strani o tem obisku; gost iz Slovenije so obdajali uradni zastopniki; z veseljem smo opazili, da ni bilo navzočih "staršev", ki drugače na Koroškem igrajo prvo vlogo; kako si na Koroškem in v Sloveniji predstavljajo nadaljnjo sodelovanje, nam je nejasno — na Koroškem vlada namreč mnenje, da učitelji, ki hodijo v Slovenijo na strokovne seminarje, v prvi vrsti učijo potem na šolah komunizem, isto mnenje je razširjeno o knjigah, ki pridejo iz Slovenije; (na Ljubelju težave s "komunistično" literaturo).

sedež v Ženevi, je že pred temi eksekucijami svarila maroške oblastnike pred takim postopanjem, češ da ni v skladu z mednarodnim pravom. Naknadno pa je komisija eksekucije obsodila kot umor.

Iz Sudana pa je v ponedeljek prišla novica, da je skupina mladih oficirjev pod vodstvom polkovnika El Nura in majorja Hašem El Ata strmoglavila vladno generalmajorja Nimejrija. Sedemčlanski revolucionarni svet je takoj po uspelem udaru proglasil Sudan za "neodvisno demokratsko republiko" in napovedal ustanovitev Nacionalne fronte, ki jo bodo sestavljali "kmetje, delavci, vojaki, prosti oficirji, nacionalni kapitalisti in intelektualci". El Nur in El Ata sta bila do novembra 1970 še v Nimejrijevi vladi, potem pa so ju skupno z drugimi odstavili, ker sta menda imela stike s prepovedano Komunistično partijo. Kot prvi akt nove vlade so razveljavili prepoved štirih masovnih organizacij. Najvažnejši ukrep pa je razglasitev popolne avtonomije za južni del Sudana. Zaradi zahtev po avtonomiji v južnem delu, ki so jih vse dosedanje vlade odklonile, tlije že nekaj let krvav boj med severom in jugom, v zadnjem času pa je nastala iz tega prava državljanska vojna, ki absorbira vse rezerve dežele.

Nixon bo obiskal Kitajsko

"Najbolj senzacionalna diplomatska pobuda po koncu druge svetovne vojne"; to je skoraj enoglasna ocena opazovalcev po nepričakovani napovedi, da bo ameriški predsednik Richard Nixon še pred majem 1972 obiskal Kitajsko.

Sporočilo o obisku so dali istočasno na Kitajskem in v ZDA. Sam predsednik Nixon je prejšnji petek po televiziji prebral poročilo, ki mu je dodal kratko izjavo. Reakcije v vsem svetu so v glavnem pozitivne, edina vlada, ki je ostro protestirala, je seveda vlada na Formozi.

Za obisk se je zmenil z ministrskim predsednikom Čuenlajem zunanje politični svetovalec Nixona Henry Kissinger, ki je bil med svojim nedavnim obiskom v jugovzhodni Aziji tudi za dva dni v Pekingu — pod pretrvezo, da je bolan, se je tajno peljal Kitajsko in ZDA objavili istočasno, pravi, da bo "namen srečanja med voditelji Kitajske in ZDA iskanje normalizacije odnosov med obema

državama ter izmenjava mnenj o na Kitajsko. V komunikacijo, ki sta ga vprašanjih, ki zanimajo obe strani."

Ker se hoče Nixon na tem obisku pogovarjati tudi o vojni v Vietnamu in o pogojih za konec te vojne, je zanimivo stališče, ki ga je zavzela vlada Demokratske republike Vietnam in ki ga je objavila tudi radijska stanica provizorične revolucionarne vlade Južnega Vietnama in ga podprla. V ponedeljek je centralni organ vietnamske partije dela, "Nhan Dan", objavil, da vietnamsko ljudstvo ni pripravljeno podvreči se "vietnamski rešitvi", ki sta jo izdelali tuji sili. Oddajnik "Osvoboditev" provizorične revolucionarne vlade Južnega Vietnama, pa je poudaril v svojem komentarju k tej izjavi, da je čas, ko so velesile odločale o usodi majhnega naroda, dokončno mimo. Glavni problem je sedaj, ali so ZDA pripravljene končati vojno v Vietnamu ali ne. Vse ostalo, kakor npr. potovanja ameriških politikov v Azi-

Avstrijski zunanji minister Kirchschräger v Rimu

Avstrijski zunanji minister Rudolf Kirchschräger se je mudil med 15. in 19. julijem na uradnem obisku v Rimu. Je to prvi uradni obisk nekoga avstrijskega zunanjega ministra po letu 1945 v Rim. Med Italijo in Avstrijo je bilo po drugi svetovni vojni dosti napetosti zaradi Južnega Tirola. Leta 1969 so sprejeli t. i. "Paket" — vsebuje 137 določil o ravnopravnosti manjšine, v osemnajstih točkah pa določa roke za izvedbo posameznih določil. Sprta južnotirolska ljudska stranka je najprej vložila veto proti temu obisku. Italija namreč še ni izpolnila dveh točk, ki bi jih po operativnem koledarju morala.

Pri obisku zunanjega ministra Kirchschrägerja v Rimu so se razgovarjali v prvi vrsti o južnotirolski manjšini in o pristopu Avstrije k Evropski gospodarski skupnosti. Zunanja ministra sta podpisala tri pogodbe. Prva in najvažnejša določa Mednarodno sodišče v Den Haagu za pristojno v morebitnih sporih v zvezi z južnotirolskim vprašanjem; druga pogodba ima za predmet

odškodnino za avstrijske državljane, ki so izgubili pred drugo svetovno vojno svoja zemljišča v Italiji. Ta pogodba je važna tudi za zilijske kmete, ki pa z njo niso preveč zadovoljni. Menijo, da bodo dobili premajhno odškodnino. Tretja pogodba vsebuje določila glede personalnega prometa med Avstrijo in Italijo.

Avstrijski tisk je na splošno z zadovoljstvom poročal o obisku zunanjega ministra v Italiji. Komentatorji poudarjajo, da bo dunajska južnotirolska politika še naprej potekala preko Innsbrucka in Bozena. S tem hočejo poudariti pravico sodelovanja Innsbrucka in Bozena v vprašanjih južnotirolske politike. Avstrija naj se ne skuša izogniti Bozenu pri iskanju aranžmaja z Italijo, pišejo Salzburger Nachrichten. Za Avstrijo je pogodba z Evropsko gospodarsko skupnostjo sicer gospodarska potreba. Se pravi, da Avstrija zaradi gospodarskih ugodnosti ne sme preiti južnotirolske manjšine.

Parlament in volitve

Prvi del volilnega boja je tako rekoč za nami: v petek je parlament zasedal zadnjikrat v tej zakonodajni periodi. S tem so se končali bolj ali manj dolgočasni besedni dueli med poslanci treh strank, ki so že bolj spadali v volilno propagando kot v obravnavo zakonov. Uradi volilni boj pa se bo začel 1. septembra.

V zadnjih zasedanjih je parlament sklenil še vrsto zakonov. Najvažnejši je zakon o vojaščini. Proti glasovni OVP sta SPO in FPÖ sklenili novi zakon, ki predvideva, da bo trajal vojaški rok sedaj 6 mesecev in 60 dni orožnih vaj. Do zdaj je trajal osem in pol mesecev. Sklenili so tudi takojimeno majhno kazensko reformo, s katero so oprostili kazni odrasle homoseksualce in zvišali kazen za trpinčenje

živali. § 144 (zakon o splavu) je ostal iz volilno taktičnih vzrokov nedotaknjen.

Parlament je sprejel še zakon o "spremljajočih ukrepih k revalorizaciji šilinga". Ti "spremljajoči ukrepi" bodo predvsem šli v prid večjih in velikih posestnikov in podjetnikov in avstrijska država bo s tem zgubila v letu 1971 predvidoma 880 milijonov šilingov pri davkih, v prihodnjem letu pa okoli 1 milijardo šilingov.

Istočasno s koncem dela v parlamentu je v isti hiši začel zasedati zbor predstavnikov takojimenovanih socialnih partnerjev. Na pobudo predsednika zvezne gospodarske zbornice Sallingerja so se zbrali predstniki Delavske zbornice, Kmetijske zbornice in Avstrijske sindikalne zveze in Zvezne gospodarske zbornice, ki so se zedinili, da se bojo do novembra še večkrat sestali. Na teh sestankih bodo obravnavali "vzroke za nadpovprečno dviganje plač in cen". Do novembra, ko hočejo končati s temi pogajanjmi, ne bodo objavili nobene vmesne poročila. Slučajno pa bodo ravno v tem času, namreč 10. oktobra, volitve.

Čeprav je uradni začetek volilnega boja 1. septembra, se je ta v časopisju in v drugih komunikacijskih sredstvih že začel. Na Koroškem pa bo v središču nemško-nacionalnega in nacističnega volilnega boja spet enkrat vprašanje koroških Slovencev. Štarni znak za to je dal poslanec FPÖ Scrinzi s svojim iniciativnim predlogom svobodnjaške frakcije o "ugotavljanju manjšine" na Koroškem, s katerim pa je propadel. Koroški svobodnjaški bojo s tem vprašanjem šli prosičati pri vseh "domovini zvestih", odklonitev predloga s strani OVP in SPO pa jim bo služila tudi kot orožje pri snubljenju vseh nemških nacionalcev v vrstah teh dveh strank.

DAN VSTAJE

Osrednja proslava 30-letnice vstaje slovenskega naroda je bila včeraj v Lokvah pri Črnomlju v Beli krajini. Spored proslave se je pričel ob 11. uri. Slavnostni govornik je bil predsednik izvršnega sveta SR Slovenije Stane Kavčič. Na proslavi je nastopil zbor in orkester Doma JLA iz Beograda. Sodelovala je tudi vojaška godba iz Ljubljane. Popoldne se je razvil zabavni program, na katerem sta sodelovala ansambel Lojzeta Slaka in zabavni orkester Doma JLA iz Ljubljane. Več o proslavi bomo poročali v prihodnjem Slovenskem vestniku.

Pospešeno raznarodovanje

Na Koroškem bo izginilo precej občin

Deželni svetnik Hans Schober je 9. julija 1971 predložil javnosti načrt o „Novih strukturah občin na Koroškem“, ki so ga izdelali uradniki pristojnega urada koroške deželne vlade. Hans Schober je v glasilu „Kärntner Landeszeitung“ poudaril, da naj javnost pojmuje predloženi načrt kot diskusijsko podlago. Predlog naj ne bi kritizirali le negativno, temveč pozitivno — to se pravi, da bi naj diskutantli povedali, kako bi se dalo to ali ono še izboljšati. Načrt je naletel v javnosti, kolikor moremo že sedaj presoditi, na različen odmev. Nezadovoljni so z načrtom predvsem v Celovcu. Beljak ne zaostaja. O načrtu bodo razpravljali do konca oktobra. Vigredi mora deželna vlada predložiti deželnemu zboru tozadevni zakonski osnutek.

Število koroških občin se bo skrčilo za tretjino. Trenutno je na Koroškem 204 občin, predlog predvideva 135 občin. Izginilo naj bi po načrtu vseh devet občin, ki imajo manj kot 500 prebivalcev. Od 39 občin, ki štejejo do 1000 prebivalcev, naj bi jih ostalo le še štiri. Tudi število občin s prebivalstvom do 1500 oseb naj bi se zmanjšalo od 43 na 20. Načrt predvideva še ukinitve 13 občin, ki štejejo danes do 2000 prebivalcev. Med občinami, ki naj bi bile spojene z večjimi občinami, najdemo tudi občino Vajškra (Landskron), ki ima nad 10.000 prebivalcev. Centralna prostora na Koroškem sta Celovec in Beljak. Da bi prišlo mesto Beljak do nekaterih gospodarskih ugodnosti, bi se moralo število prebivalcev občine dvigniti na 50.000 oseb. Četudi hočejo Beljaku priključiti občini Vajškra in Fellach, tega števila prebivalstva ne bi dosegli. Priključiti bi morali še dele Marije na Zilji ali pa kar celotno občino. Na tem primeru se dobro vidi, da so v ospredju razmišljanj predvsem gospodarski vidiki.

V vsakem okraju naj bi se izkristalizirala vsaj ena občina kot centralna občina. Prav tako naj bi se v občini sami razvila centralna vas. Ta centralna vas naj bi imela po volji projektantov štirirazredno ljudsko šolo, poštni urad, denarni inštitut, dvorano z vsaj 150 sedeži, športno igrišče in trgovino.

Novo urejene občine naj bi bile zmognene z lastnimi močmi izpolnjevati politične, družbene, administrativne in gospodarske naloge, ki jih predvidevajo tozadevna zakonska določila.

Ko je predložil deželni svetnik Hans Schober načrt javnosti, so govorniki vseh strank, ki so zastopane v koroškem deželnem zboru, potrdili potrebo po novi ureditvi občin na Koroškem. Seveda pri tem ne smemo misliti, da je s tem načrt že sprejet. Na celovškem magistratu so povedali, da bodo izdelali o tem vprašanju lastno strokovno ekspertizo. Vetrinji pride k Celovcu. S tem Celovec zanesljivo računa. Mandatarji Celovca pa so mnenja, da bi bilo potrebno mestu priključiti še občini Žrelec in Volovo (Wölfnitz). Pravijo, da bi bil šele tedaj zagotovljen mestu perspektiven razvoj.

Koroški tisk je prinesel o načrtu že več prispevkov. Kleine Zeitung se je zavzela za občini, ki naj bi jih priključili k Beljaku.

Kärntner Tageszeitung je priobčila daljši članek o problemu celovškega centralnega prostora. Volkszeitung pa je v preteklih tednih objavila serijo stališč in mnenj prebivalcev občin dvojezičnega ozemlja. Pri tem cika na manjšinsko vprašanje in dvojezičen pouk v teh občinah. Gotovo je manjšinsko vprašanje na Koroškem eno najbolj perečih vprašanj. Iz člankov pa se vidi, da Volkszeitung želi predvsem nasprotovati socialistični stranki. Kar naenkrat odkriva simpatije do obiskovalcev dvojezičnega pouka. Sicer je to res problem — palagoma bodo z novo ureditvijo občin razpuščene tudi enorazredne ljudske šole — samo da problem gledamo precej drugače kot konservativna in proti Slovincem dostikrat strupena Volkszeitung. Glasilo komunistov „Volkswille“ predlaga, da bi o ureditvi novih občin povprašali ljudstvo. Interese vasi naj bi zastopali posebni odbori, ki bi prevzeli del kompetenc občin. Volkswille vidi v načrtu nevarnost za hitrejšo germanizacijo dvojezičnega in slovenskega ozemlja. Nevar-

nost pospešene germanizacije vsekakor obstaja.

Istočasno z načrtom o novih strukturah občin na Koroškem je Schober predložil javnosti še načrt o „Razvojnem programu sedežev šol“ in predlog o „Novi ureditvi koroškega cestnega omrežja“. Obe vprašanji sta tesno povezani s spremembami občinskih struktur.

Spajanje občin v večje enote je nekaj samo po sebi razumljivega. Iz političnega, družbenega, administrativnega in gospodarskega vidika bi spajitev občin lahko zagovarjali. Vendar moramo takoj pristaviti, da načrtovalci pri tem delu niso zadosti upoštevali slovenske narodne manjšine na Koroškem. To so storili tam, kjer so pričakovali močan odpor slovenskega življa ali pa politične težave. Za primer naj navedemo le Sele ter Bilčovs. Vemo, da to ni zadnje spajanje občin na Koroškem. Ko bo „zrel“ čas, bosta izginile tudi ti dve občini. Če gledamo iz narodnostnega vidika, moramo predloženi načrt ocenjevati povsem drugače. V velikih občinah se slovenski življenj ne bo mogel več uveljavljati. Navedemo primer: občina Radlje naj bi po načrtu prišla k občini Žrelec. Pomislimo, kako strupeno ozračje vlada v tej občini do Slovencev. Zadnji dogodki o tem jasno pričajo. Po načrtu bodo radiški otroci obiskovali šolo v Podkarnosu. V tem se vidi tudi neka določena nedoslednost. Občina naj bi postala za Radlje Žrelec, šolski okoliš pa Podkarnos. Zdi se, da so le mislili na napeto atmosfero v Žrelec in so zato določili za radiški šolski okoliš Podkarnos. V Žrelec verjetno ne bi prenesli slovensščine v šoli, saj še na pokopališču nima po mnenju nekaterih ljudi domovinske pravice. Stavi se tudi vprašanje prijav k dvojezičnemu pouku. Res je, da imamo možnost prijave k slovenskemu pouku na vseh osnovnih šolah južne Koroške. Vendar je precejšnja razlika ali starši prijavijo svojega otroka k slovenskemu pouku v Slovenem Plajberku ali v Borovljah oziroma na Radljah ali pa kje drugje. S tem hočemo poudariti, kako važna je atmosfera, ki vpliva na odločitev staršev ali prijavijo otroka k dvojezičnemu pouku ali ne.

Iz pedagoškega vidika je treba višje organizirano šolo pozdraviti. Vendar se zopet stavi vprašanje, ali ima otrok, ki je po več ur na poti v šolo in na dom, še iste možnosti napredovanja kakor otrok, ki je doma v kraju, kjer stoji šola.

Lokalno politično življenje bo s spajanjem občin gotovo stagniralo oziroma nazadovalo. Večji pomen bodo s tem dosegle lokalne organizacije političnih strank. Te imajo oblast v svojih rokah. To oblast si bodo indirektno s spajanjem občin še povečale.

Slovenske narodno-obrambne organizacije bodo morale k predloženemu načrtu zavzeti svoje stališče.

Tuj kapital

Tuji kapital v Avstriji zmeraj bolj prodira. To je razvidno iz bilance dolgotrajnega kapitalnega prometa med inozemstvom in tujino. Ta bilanca kaže, da so se udeležbe tujega kapitala v Avstriji v prvih treh mesecih leta 1971 spet radikalno povečale. Direktno udeležbo tujega kapitala pri avstrijskih podjetjih so se povečale za 961 milijonov šilingov, torej skoraj za eno milijardo. Iz objav Avstrijske nacionalne banke je razvidno, da udeležbe od druge polovice šestdesetih let naprej stalno rastejo: 1967 za 627 milijonov šilingov, 1968. leta za 1126 milijonov. 1969 za 1308 milijonov in 1970 za 2458 milijonov šilingov. V prvem kvartalu 1971 pa je že narasla za skoraj eno milijardo šilingov. To se pravi, da prodaja avstrijskih podjetij veselo napreduje.

Koncentracija in kooperacija v trgovini

Kakor na vseh področjih gospodarske dejavnosti gloda zob časa tudi na strukturi trgovskih podjetij. Za industrijo je trgovina tista, ki kaže najočitnejša znamenja koncentracije. Dan za dnem ukinjajo podjetniki trgovine na drobno svoje poslovanje, njihove prodajalne pa se spreminjajo v poslovalnice veleblagovnic in trgovskih združenj. Ta proces, ki je v polnem teku, bo bistveno spremenil strukturo trgovskih podjetij v naši državi.

Po najnovejših podatkih je v naši državi 63.300 trgovskih podjetij. Med njimi je 38 odstotkov družinskih podjetij, ki delajo brez najetih delavcev. Z delojemalci dela 38.800 podjetij. Leta zaposlujejo 267.000 delavcev, v povprečju 7. Med njimi je vendar 40 odstotkov takih, ki imajo le enega delojemalca. Več kot sto zaposlenih ima 241 podjetij. Nekatera med njimi zaposlujejo tudi po pet sto in tisoč delavcev. Da ta podjetja čedalje bolj pri-

dobivajo na vplivu, se razume samo po sebi.

S trgovino z živili se bavi v naši državi 21.848 podjetij. Od njih sta dve tretjini organizirani, se pravi pridruženi eni ali drugi skupini trgovskih združenj. Le 7188 trgovcev z živili je zaenkrat še samostojnih. Kako dolgo bodo svojo samostojnost še obdržali, je pravzaprav samo vprašanje časa. Prej ali slej se bodo morali pridružiti enemu od združenj samostojnih trgovcev ali pa bodo postali podružnice veleblagovnic, ki se prav tako naglo širijo kot trgovska združenja.

Pravo podobo o razvoju koncentracije in kooperacije v trgovini bomo dobili, če nekoliko podrobneje pregledamo rezultate popisa strukture trgovine z živili po stanju 1. januarja 1970. Iz tega popisa je razvidno, da ima devet trgovskih združenj v naši državi zajetih 12.366 trgovcev. Najmočnejši med njimi je

s 3162 poslovalnicami ADEG. Njemu sledijo Fachring s 1835 poslovalnicami, UNITAS s 1771 poslovalnicami, A&O s 1661 poslovalnicami in SPAR s 1602 poslovalnicami. Preostala štiri združenja po številu poslovalnic ne dosežejo ADEG.

Vsa ta združenja si prizadevajo za uvedbo samopostrežbe. Po stanju 1. januarja 1970 so jo imele uvedeno v 46,7 odstotka poslovalnic. Prvo mesto med njimi zavzema SPAR, ki ima v 72,8 odstotka poslovalnic že uvedeno samopostrežbo. Njemu sledi s 62,8 odstotka A&O, medtem ko ima ADEG samopostrežbo uvedeno v 41,1 odstotka poslovalnic.

Prastovoljna trgovska združenja prevladujejo v organizirani trgovini z živili. Na drugem mestu stojijo konzumne zadrage, ki imajo v Avstriji 1382 poslovalnic. Poslovalnice veleblagovnic in grosističnih trgovskih podjetij stojijo z 912 poslovalnicami šele

na tretjem mestu. Med njimi ima Meisl 277 poslovalnic, NÖM 121, Billa 110 in Kunz 100 poslovalnic. Preostale poslovalnice odpadejo na nadaljnjih deset grosističnih podjetij.

Prikazana koncentracija in kooperacija v trgovini z živili in v trgovini sploh še zdaleka ni zaključena. Toda že na sedanji stopnji kaže, da na eni strani pospešuje ponudbo in da na drugi strani raste vpliv trgovine na cene. Ker imajo trgovska združenja, konzumne zadrage in drugi grosisti v veliki meri tudi živilsko industrijo v rokah, oblikujejo po svoje ponudbo in povpraševanje, z njima pa tudi cene. Ob taki koncentraciji ima kmetijsko in kmetijsko združenstvo kot poglavitni partner trgovine z živili čedalje težji položaj. Njegov vpliv na cene čedalje bolj plahni, njegova ponudba pa je izpostavljena čedalje večji mednarodni konkurenci. (bl)

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON — V soboto so začeli s stavko ameriški železničarji. To je že tretja stavka železničarjev v zadnjih sedmih mesecih. Prvi dve stavki so prekinili s pomočjo izrednih zakonskih ukrepov, ki jih je sprejel kongres. Senatni odbor zaenkrat še ne namerava posredovati. Istočasno stavka okoli 500 tisoč telefonskih delavcev. V poteku so tudi pogovori med delodajalci in delojemalci v industriji jekla. Bojijo se, da se bodo pogovori zataknili in da bo prišlo do stavke v tej gospodarski panogi, ki je največjega pomena za celotno ameriško gospodarstvo.

SARAJEVO — V zgodnjih jutranjih urah 17. julija se je na železniški postaji Semizovcu pri Sarajevu pripetila huda železniška nesreča. Življenje je izgubilo 14 učencev in njihov učitelj. Bili so to učenci šol iz Kragujevca, ki so bili na poti na jadransko obalo. Izredni potniški vlak je trčil v tovorni vlak, ki je stal na omenjeni postaji.

AMAN — V preteklih dneh so divjali med palestinskimi komandosi in kraljevsko vojsko v Jordaniji hudi boji. Do konca tedna je kraljevska vojska skoraj popolnoma uničila palestinske komandose. Pripadniki teh komandosov so bili aretirani in spravljani v taborišče. V arabskem svetu so boji privedli do napetosti. Nekatere arabske države zahtevajo gospodarske sankcije proti Jordaniji ter izključitev države iz Arabske lige. Med kraljevimi pripadniki in palestinskimi komandosi je bilo vsa leta doslej nesoglasij. V zadnjem času se je pokazalo, da hočejo Palestinci spremeniti v Jordaniji tudi družbeni red. Nastopili so z orožjem proti kralju in njegovim oboroženim silam. Begunci poročajo, da so kraljevske čete kruto nastopale proti pripadnikom palestinskih komandosov.

BEograd — Egiptovski zunanji minister Mahmud Riad je v soboto odpotoval iz Beograda. Pred odhodom iz Beograda je minister na tiskovni konferenci odgovarjal novinarjem na razna vprašanja, ki so zadevala vlogo Egipta kot nevtralne države, možnosti miru med Izraelom in Egiptom in odnose med arabskimi državami.

SANTIAGO — Predsednik Salvador Allende je prejšnji teden v navzočnosti vseh članov vlade, vojaških šefov in sindikalnih voditeljev slovesno podpisal zakon o nacionalizaciji velikih rudnikov bakra. Trem velikim ameriškim družbam bodo izplačali odškodnino. Družbe proti nacionalizaciji niso glasno protestirale. Ukrep so pričakovali in so vedele, da bo vsak protest za-

stojen.

ŽENEVA — Švicarski dnevnik Gazette de Lausanne objavlja novico, da bo generalni sekretar OZN U Tan, ki je napovedal umik s tega položaja do konca leta, opravljal dolžnosti generalnega tajnika še leto dni, dokler ne bo imenovan njegov naslednik.

BERLIN — Obisk poljskega premiera Jaroszewicza v Berlinu je imel delovno naravo. Prispeval naj bi k navezavi tesnejših gospodarskih stikov med Poljsko in NDR.

LONDON — Po zadnjem Wilsonovem govoru na izredni konferenci laburistične stranke zdaj vsi politični komentatorji ugotavljajo, da bo laburistični voditelj nedvomno zavrnil članstvo Velike Britanije v skupnem trgu pod sedanjimi pogoji.

PEKING — Predsednik enotne ljudske fronte Kambodže Norodom Sihanuk je v soboto sprejel francosko parlamentarno delegacijo, ki je na obisku na Kitajskem. Delegacija vodi predsednik parlamentarnega odbora za kulturo Alain Peyrefitte.

MADRID — Podpredsednik ZDA Spiro Agnew se je mudil tri dni v Madridu. Pogovarjal se je s šefom španske države Franco o mednarodnih odnosih.

TOKIO — Notranje ministrstvo je objavilo, da šteje Japonska zdaj 104.539.680 prebivalcev.

SANTIAGO — Čile nujno potrebuje kredite, da popravi škodo, ki je nastala po zadnjem potresu. V namen, da izposluje potrebne kredite, je čilska vlada poslala na pot delegacijo, ki bo prosila za kredite v višini 150 milijonov dolarjev. Delegacija bo obiskala Evropo in ZDA.

BOR — Od 47 kilometrov nove železniške proge Majdanpek—Bor so do zdaj v celoti zgradili skoraj 30 kilometrov, na preostalem delu pa postavljajo signalne in druge naprave. Postajni objekti na vseh postajah od Bora do Majdanpeka so zgrajeni. Tudi gradnja teh predorov je pri koncu. Pričakujejo, da bo prvi vlak na novi progi peljal na dan republike, 29. novembra.

KAIRO — Vodja egiptovskega oddelka v ameriški vladi Mike Sterner je iz Kaira odpotoval v Atene. V Egiptu se je mudil od 5. julija in egiptovske funkcionarje seznanil z mnenjem Washingtona o zadnjih dogodkih na Bliznjem vzhodu.

Išči človeka

(Nekaj misli ob izidu 4. pesniške zbirke Helmuta Scharfa — ÜBER GRENZEN UND JAHRE (Preko meja in let), Gedichte, Österreichische Verlagsanstalt Wien, 1971).

Natisnil je trinajdeset novih pesmi, oblikovno zvečine tankočutno ritmizirano prozo, z notranjimi rimami. Razdelil jih je v pet idejno zaokroženih poglavij: Nikoli obledele barve, Istrske impresije, S sekiro napisane, Preko meja in let, Za dan in uro.

Že naslovi sami dajo slutiti resničnega, nenarejenega pesnika, očitno vpreženega v neudobne gare družbenih protislovij in laži, ki prizanesljivo kakor zdravnik s pinceto lušči gnoj in divje meso z bolnega družbenega telesa, gnoj zagovednega napuha in zadrtih predsodkov, prikazujejo pogumnega pesnika, ki ta čas na primer edini na Koroškem imenuje brez ozira na morebitno in gotovo zamero pri merodajnih političnih veličinah („Wer empfindet, verrät sich den Feinden, wer wertet, verscherzt sich die Freunde...“) mizerne narodne razmere koroških Slovencev — mizerne, pa ne urejene, tako v „Preizkušnji zglede v vprašanji“ — K dnevu človekovih pravic (FRAGEN AUF EXEMPEL, Zum Tag der Menschenrechte):

Ne slave ne časti ne bije ura,
nasprotno, ura ita nas obtožuje!
Sprajuje vsakogar od nas: kaj misliš resno,
ko praviš „brat“ mu, ki obličja je
človeškega?
Ki drugega rodu je, druge kožne
barve,
jezika drugega, podobe božje
druge?
Kaj nisi sam v sebi le prepričan,
da boljši si od drugih, da gre ti
prvo mesto?
Poglej slovenske deželane tu med
namil
Kaj niso ti le tri v peti?
In s pomežikovanjem le privoščiš
jim živeti
po črki zakona samo, nikakor ne
po duhu,
skriva pa upaš, da bojo kmalu vsi
izkravali.
Kaj strpnost! To ti razkazuje svetlo
kakor na zavihu sukničja plaketa.
Kje je tvoja vest? Kdaj boš račune
poravnal?

Čisto po pravici je poimenoval zbirko „Preko meja in let“. Čeprav so ga nacisti vrgli iz učiteljske službe, jim je bil dober za predtopove, za najbolj osovraženo sukničo vse človeške zgodovine. Toda pesnik je iskal tudi kot prisilni mobiliziranec v tujih deželah samo človeka, nikakor ne nasprotnika, odtod njegovi neizbrisni spomini, ki se mu vrivajo v razmišljanje o sodobni občasni politični publici in o neofašističnih cvetkah, ki pod njo počasi, vendar vztrajno poganjajo (Departiranka, Sovražnikov otrok, Ujetniki, Vojni podvrženi, Vdova...).

Tudi cikel „S sekiro napisane“ služi odkrivanju družbene resnice — v okviru odkrivanja pesniške resničnosti. Kakor imenitni Erich Kästner se Scharf zdaj prizanesljivo posmiha zdaj ogorčeno — v sveti jezi — useka: odvisno od estetske in moralne vprašljivosti „moderne“ literatovanja, abstraktnega igračkanja z besedami in zlogi, črkami in glasovi (Asociacije, Mesec, Mesečeva perspektiva...).

Posebno pozornost v tej skupini zasluži duhovita misel o pesniku s sekiro in kijem, kajti pero ali svinčnik nimata nobene moči več v kraljestvu vsemogočne vladarice Tehnike. Pesem je napisal tiste dni, ko je pesniški tovariš, jezavi borbeni Michael Guttenbrunner „prišel“

v dunajske časnike in ilustrirane, ne ker so nemara natisnili katero njegovih pesmi, pač pa, ker je menda s sekiro v roki podil avle po Wienerwaldu, ker mu je zasmrjanje tamkajšnjega zraka le prehudo namazovalo živce.

Scharf pa je predvsem tudi pesnik „malih“ stvari, kontemplacijsko neizčrpen lirik, ki odstira predmetno vidni svet — cvetico, pliča, skalovje, vola v vpregi — in ustvari s pomočjo asociacij in simboličnega izrazja svojo, duhovno čisto, avlohtono višjo resničnost, skratka: Scharf je filozof. To kategorijo pesmi zastopata prvi dve skupini v imenovani zbirki. Prav zaradi te motivne in idejne raznovrstnosti pomeni pričujoča Scharfova zbirka velik korak naprej v njegovem duhovnem razvoju.

Avtor je izdal skoraj istočasno tudi že 2. Koroško literarno ogledalo (Kärntner Literaturspiegel II, 1966-1970, Dichter und Bücher aus Kärnten), 50 esejev oziroma literarnih ocen o delih, ki so izšla ta leta na Koroškem. S to publikacijo (prvo Ogledalo je izšlo leta 1966) duhovnih kritik in izbrušene esejistične nemščine je — z dr. Erichom Nussbaumerjem — na Koroškem daleč spredaj na prvem mestu duhovnih kritikov, ki pišejo izbrušeno esejistično nemščino.

Janko Messner

Pedagoški teden

Obširen program je imel Pedagoški teden 1971, ki je trajal od 12. do 17. julija. Po otvoritvi v Domu glasbe prejšnji ponedeljek so takoj začeli s prvim referatom dr. Emanuela Bialonczyka o „Šolski reformi in Avstriji“. Glavni referati so bili še naslednje tri dni, in sicer je govoril v torek dr. Harald Haselbach na temo „Nepogrešljivost človeškega v vzgoji“, v sredo je dr. Norbert Kutalek predaval o „Prispevku šole k družbeni reformi“ in v četrtek je dr. Richard Bamberger razčlenil „Vzgojo k branju in književno pedagogiko“. Razen tega pa je bilo na programu pedagoškega tedna še 12 seminarjev za nadaljnjo izobrazbo in 12 pripravljanih seminarjev ter en seminar za učitelje na poklicnih šolah. Program so izpopolnjevale še razne razstave.

Treba je omeniti, da je bil v okviru seminarjev za nadaljnjo izobrazbo še seminar za učitelje na dvojezičnih šolah, ki so ga pripravili okrajni šolski nadzornik Vouk, direktor Lorenz Kuschej, direktor Simon Strugger in okrajni šolski nadzornik Maritsch. Pedagoškega tedna se je od 3600 ljudskošolskih učiteljev na Koroškem udeležilo okoli 1200; če pomislimo, da je bila udeležba prostovoljna, je to kar precejšnje število. Seminarje pa bodo prihodnje leto zaradi terminske preobremenjenosti v času pedagoškega tedna preložili v čas med šolskim letom. Upamo, da bomo potem v okviru seminarja za učitelje na dvojezičnih šolah zvedeli tudi kaj o problematiki prijav k dvojezičnemu pouku in še o kakih perečih problemih dvojezičnega šolstva.

V šolskem letu 1970/71 je imela Zvezna gimnazija za Slovence v Celovcu 423 dijakov (206 deklet, 217 fantov). S tem je število učencev na slovenski gimnaziji v primerjavi z zadnjima dvema letoma nazadovalo (šolsko leto 1968/69: 425 učencev, šolsko leto 1969/70: 438 učencev), v primerjavi z lanskim šolskim letom kar za 15 učencev (toliko učencev je imel eden od letošnjih maturitetnih razredov). Vzrokov za to nazadovanje na tem mestu ne moremo raziskati.

Število deklet in fantov se je v tem šolskem letu skoraj izenačilo. Medtem ko je bilo v šolskem letu 1967/68 le 41,4 % deklet, jih je bilo letos že 48,7 %, kar je treba vsaj pozitivno vrednotiti.

Tudi socialna struktura učencev se spreminja, predvsem v korist uradnikov in nameščencev. V 16 razredih je bilo letos 144 učencev iz kmečkih družin, 101 je bil iz delavskih družin in 97 učencev je prišlo iz družin nastavljenecov ali uradnikov. Predvsem v zadnjih treh letih je število učencev iz družin nameščencev in uradnikov precej naraslo. V šolskem letu 1968/69 je bilo iz teh družin le 75 učencev, leto navrh že 85 in v letošnjem šolskem letu 97 učencev. Paralelno s tem je število učencev iz delavskih družin v zadnjih treh letih padlo od 126 učencev leta 1968/

69 na 102 v lanskem letu in 101 letos, vendar ne moremo govoriti o enotni tendenci, ker število otrok iz delavskih družin že od nekdaj precej niha. Tudi število otrok iz kmečkih družin se je znižalo v primerjavi z zadnjimi tremi leti (1967/68: 148 učencev, 1968/69: 147 učencev, 1969/70: 156 učencev in 1970/71: 144 učencev iz kmečkih družin).

Videti je torej, da se socialni premiki na Koroškem zrcalijo tudi v socialni strukturi slovenske gimnazije. Precej jasno se to kaže pri naraščanju otrok iz družin nameščencev in uradnikov. Splošni trend gre namreč v smeri zvišanja odstotka nameščencev v gospodarskem življenju. Podrobne analize vseh teh tendenc in premikanj, ki vplivajo tudi na sliko Zvezne gimnazije za Slovence, pa na podlagi Letnega poročila — iz katerega so vzeti gornji podatki — ni mogoče narediti.

Kakor je še mogoče povzeti iz Letnega poročila, je poučevalo v zadnjem šolskem letu na slovenski gimnaziji 24 učnih moči.

V minulem letu je dobilo 67 fantov in deklet enkratno študijsko podporo od prosvetnega ministrstva v znesku 1000.— šilingov. Od deželne vlade pa je dobilo 59 fantov in deklet enkratno študijsko pomoč v znesku od 500.— do 2500.— šilingov.

RAZPIS

Kmetijska šola v Podravljah, ki je z odlokom ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo dne 22. 4. 1971 dobila pravico javnosti,

r a z p i s u j e

vpis učencev v prvi in drugi letnik za šolsko leto 1971-72.

Pogoji za vpis:

1. V prvi letnik se lahko vpišejo učenci, ki so stari 16 let in so zaključili obvezno šolanje.
2. V drugi letnik se sprejmejo učenci, ki so uspešno zaključili prvi letnik kmetijske šole v Podravljah ali kake druge kmetijske strokovne šole.

Šola prične s poukom 3. novembra 1971.

Prošnje za sprejem je treba nasloviti do najpozneje 30. septembra 1971 na naslov: Kmetijska šola Podravlje, 9241 Föderlach-Podravlje.

Prošnjam za vpis v prvi letnik je treba priložiti zaključno spričevalo ljudske šole ali glavne šole odnosno poklicne šole (Berufsschule), v kolikor so prosilci tako šolo obiskovali.

Z uspešno zaključeno kmetijsko strokovno šolo (landwirtschaftliche Fachschule) izpolnijo učenci hkrati obveznosti glede obiska poklicne šole.

Vsa ostala pojasnila dobite pri ravnateljstvu kmetijske šole v Podravljah ali na sedežih Slovenske kmečke zveze in Kmečke gospodarske zveze v Celovcu.

Ravnateljstvo

IONE SVETINA

UKANA

DRUGA KNJIGA

80

nico. Tedaj se je fant osvestil in mu pomolil trak municije. Primožev obraz je bil spremenjen. Milanu se je zdel strašen.

Klavrno je vstavljajl novi trak in se spet ozrl nazaj. Zagledal je komandanta Svaruna, ki je skakljajl iz zaklona v zaklon in za njim še Dren. Pomislil je: „Če teh dveh ne bo zadelo, tudi mene ne bo, vsaj prvega ne.“

Primož ga je pogledal — fantov obraz je izražal grozo. Zasmilil se mu je, pa mu je hotel pomagati, še prav posebno zato, ker ga je Orlov preganjal in ga prolašal za strahopetca.

„Milan!“ je zakričal. „Dvigni se! Na, mitraljez, in užgi po tistem kamionu, ki hoče speljati na ovinku.“

„Ne znam, ne bom zadel.“

„Vzemi! Streljaj! Samo pritisni! Madona...“ je dejal Primož, ga prijel za suknič in ga potegnil kot slamnatega moža k orožju.

Milan je začutil kopito šarca na ramenu in svoj drhteči prst na petlinu. Drugo roko mu je Primož položil na kopito in zavpil:

„Streljaj!“

Naravnal je kobilico z mušico in nameril cev na kamion, ki je lezel po klancu kakor okorna želva. Ob njem je zagledal poskakujoče postave in nad glavo je slišal žvižganje krogel, ki niso nikogar zatele in — pravi čudež — tudi njega ne.

„Ogenj!“ je zarjul Primož.

Pritisnil je in zamižal. Bobneč ogenj je pljusnil iz cevi in v rami je začutil udarce, ki so prav osvobajajoče vplivali nanj. Ko je odprl oči, je kamion še vedno prav počasi lezel naprej, vojska okoli njega pa se je razbežala.

„Še nekaj rafalov, pa nikar ne zamiži,“ ga je Primož zgrabil za ramo in stresel.

Milan je spet pomeril in pritisnil. Nič več ni zamižal.

Kri mu je udarila v glavo, navdala ga je Primoževa ravno dušnost in pogum.

Ko je bila nabojnica prazna, je Primož odprl poklop, da bi vstavila nov trak. Tedaj pa se je pognal v zaklon v njuni sosesčini komandir Orlov in zarjul:

„Kaj ga pa serješ in učiš med borbo to revo streljati! Nor si... Nismo na vežbi. Vzel ti bom mitraljez!“

Primož je vzel strojnico v roke in odrinil Milana v zaklon. Fant je prebledel kot po nedolžnem itepen otrok, se stisnil v zavetje in hitel pripravljati nov trak.

Primož se je obrnil k Orlovu in zaničljivo zavpil: „Ti nikoli! Sam sem zaplenil to strojnico.“ Z jeznim rafalom je užgal po Nemcih, ki so se jim zaganjali v bok.

Orlov je požrl žaljivko in odskočil k drugemu vodu, kjer so se fantje zmedli zavoljo bočnega ognja.

Medtem ko sta se obe brigadi borili s kolono in s tistimi iz postojanke, je iz ljubljanske smeri pripeljala kolona policije SS in domobranci ter posegla v boj. Svarun je tedaj vedel, da so prepoznali. Pomoč je bila predhodnica čet, ki so utirale pot ofenzivi. Najraje bi takoj umaknil brigado pred očitno premočjo. Toda partizani in sovražnik so bili zdaj ko dve živali, ki sta se zagrizli druga v drugo in ju ni moč ločiti. Drenu pa je le naročil, naj odstopa z bataljonom, ker bi jih sicer presekali na dvoje.

Z novo kolono se je spoprijel bataljon na desnem križu. Zdalj sta se tolkli obe brigadi. Otepali sta se Nemcev, ki jih je bilo čedalje več in so silili za njimi kakor vztrajni lovski psi. Trušč mitraljezov je preglašil vse orožje. Nemir je naraščal, položaj se je zapletel in nihče ga ni mogel razvozlati samo sebi v prid.

V tej zmedi je uspelo koloni kamionov, da se je zavlekla v zavetje utrd pri Godoviču, tanka pa sta okrepila udarno moč artilerije, ki je tolkla po pobočjih kotline.

Kmalu so spoznali, da se ne tolčejo z vojsko obkoljenih

Žvižganje krogel nad glavami je fante zaustavilo. Padali so na tla in iskali kritje. Primož je postavil šarca na kamnito grobljo in z veliko slastjo nažigal po avtomobilih, ki so jih šoferji po vsi sili skušali izvleči iz boja. Vtem je prišla iz postojanke močna skupina, udarila Drenovemu bataljonu v bok in mu onemogočila napad na cesto. Svarun je v zadnjem trenutku ustavil naskok, ki bi se bil lahko končal katastrofalno, in sprejel pozicijsko borbo s kolono.

Vsa Orlova četa je ležala po kotanjah vžvalovane senožeti in streljala po begajočih sovražnikih. Celo balni pajk je užgal z mavzerico, Orlov pa kar z brzostrelko, čeprav je bil sovražnik predaleč. Z vpijem so dramili pogum.

Milan, Primožev pomočnik, se je sprva bal tankov. Po prvem rafalu je pogledal nazaj, kam bi skočil, če bi se morali umakniti. Toliko da ni v zmešnjavi med pokanjem in žvižganjem krogel spregledal sovražnika. Misli si je, da najbolj tolčejo po mitraljezcih in da bo padel, če se bo le malo dvignil. Zabil je glavo v tla in mečkal s potnimi rokami nabojnico. Iz strahu ga je nenadoma zadržal močan udarec v bok in že je mislil, da ga je zadelo.

„Daj municijo, madona!“ je vpil Primož, da je šlo Milanu skozi kosti. Še enkrat ga je moral dregniti z ročajem nemške ročne granate. Pod roke mu je vrgel prazno naboj-

Bače

Še enkrat je preletel vrstice in že je hotel zapreti zvo

Jugoslavija za emancipacijo Romov

V Jugoslaviji so z pozornostjo spremljali sestanek predstavnikov ciganskih plemen, ki je bil pred kratkim v Londonu. Na tem sestanku je bilo sklenjeno, da se odslej Cigani ne bodo več imenovali Cigani, to njihovo ime je zadobilo žaljiv smisel, pač pa se bodo odslej imenovali Romi. Nadalje je bilo sklenjeno, da bodo odslej Romi imeli tudi svojo lastno zastavo, in sicer zeleno in modro v dveh vodoravnih barvah, ki ju bo povezovalo rdeče kolo, simbol njihovega romanja po svetu. V znani pesmi "Djelem, djelem" pa so našli tudi svojo himno.

Ko se je vodja jugoslovanskega predstavništva Romov vrnil v Jugoslavijo, je stopil h generalnemu tajniku zveznega izvršnega odbora SZDLJ Benu Zupančiču in mu sporočil sklepe svetovnega kongresa Romov v Londonu in ga vprašal, ali bo Socialistična zveza na te predloge pristala. Beno Zupančič je odgovoril, da ne vidi ovire, da bi jugoslovanski Romi ne imeli svoje nacionalne zastave in ne peli svoje himne.

Zadnji teden so o problemu Romov v Jugoslaviji razpravljali na seji izvršnega odbora SZDLJ v Beogradu. Odbor je temeljito razpravljal o dosedanjih fazi izvajanja programa za emancipacijo Romov v deželi. Program je bil ocenjen kot edinstven na svetu, ker druge de-

žele skušajo to etnično skupino asimilirati, v Jugoslaviji pa se rešitev že slotine let starega vprašanja vidi edino le v popolni gospodarski kulturni in nacionalni emancipaciji Romov. Član izvršnega odbora Laslov Varga je dejal, da je preživelo mišljenje, da se z rešitvijo gospodarskega položaja rešuje v celoti tudi položaj Romov. Dodal je, da si strokovnjaki in politiki še niso

KRATKE VESTI

V Pliberku je v torek opoldan izbruhnil v tovarni Ferdinanda Stefitza požar. Ogenj je uničil streho poslopja. Požarna bramba iz Pliberka je ogenj spravila v najkrajšem času pod kontrolo. Škoda znaša kljub temu okoli milijon šilingov.

Konkurs je prijavilo lesnopredelovalno podjetje "Forest" iz Labodske doline. Pred kratkim so nastavljeni in delavci podjetja izvedli glavnino stavko, ki je vzbudila mnogo pozornosti v deželi in državi. Do stavke je prišlo, ker podjetju baje niso odobrili potrebnih kreditov za razširitev produkcije.

Iz celovške kaznilnice je pobegnilo v torek zvečer osem kaznjencev. Ko zaključujemo redakcijo številke, varnostni organi še niso ulovili ubežnikov.

na jasnem, ali so Romi etnična skupina ali narod. V Jugoslaviji je v teku akcija za ustanavljanje kulturnih, prosvetnih in drugih ustanov Romov. Trenutno se še posebej trudijo za začetek koordinacije teh društev.

Član izvršnega odbora zvezne konference SZDLJ Antun Krajnovič je izrazil mnenje, da so se v Jugoslaviji nekoliko prekasno lotili obravnavanja procesa emancipacije Romov in da je zato treba v novih republiških ustavah jasno in precizno določiti položaj in pravice Romov. Ljubica Mihič pa je bila mnenja, da je bilo v Srbiji v zadnjih dveh letih veliko storjeno za izboljšanje položaja Romov. Po njenem mnenju dilema ni v tem, ali so Romi etnična skupina ali narod, pač pa gre za to, da se Romom ustvarijo fisti pogoji, ki bodo omogočili temeljito preureditev njihovega položaja. V fisti občinah v Srbiji, koder žive večje skupine Romov — je dejala govornica — je bilo doslej že marsikaj storjenega, da se Romi hitreje zaposlijo, da pridejo lažje do stanovanja, na šolah pa so bili odprti pripravljalni oddelki, v katerih se otroci Romov prilagajajo spremljavi pouka v lastnem jeziku, v jeziku Romov. Glede tega pa se postavlja vprašanje, ali se more resnično zagotoviti pouk v njihovem jeziku, ko pa Romi govorijo več narečij, za sedaj pa še ni na voljo niti slovarjev niti druge literature, ki je nujno potrebna vsaj za osnovni šolski program v njihovem jeziku.

Ker se problem jemlje z vso resnostjo, ker imajo Cigani-Romi v Jugoslaviji svoje ljudi v skupčinah, ker so Romi tudi odborniki občinskih skupščin in na drugih odgovornih položajih, je upati, da posebnih težav glede tega ne bo.

Na sestanku je bil dosežen dogovor, da izobraževalne skupnosti finansirajo pripravljalne oddelke na šolah, koder jih doslej ni bilo. V nekaterih krajih taki oddelki že obstajajo, na nekaterih krajih pa jih bodo odprli jeseni. Namenjeni so izključno Romom. Zagotovljena so nadalje sredstva za tiskanje lista v jeziku Romov, lista, ki bo v začetku izhajal po enkrat na mesec. List se bo začel tiskati konec letošnjega leta, prihodnje leto pa se bodo pojavile že prve knjige, namenjene literaturi Romov.

ŠT. JAKOB V ROŽU

Na zadnji seji občinskega sveta v Št. Jakobu v Rožu je poročal župan Gressl o pogajanjih z neko nemško družbo. Ta nemška družba hoče v Dolih pri Št. Jakobu na zemljišču 60.000 kvadratnih metrov zgraditi pravo vas za nemške turiste. Ta počitniška vas naj bi obsegala 20 hiš s skupno 300 počitniškimi stanovanji. Razen tega hočejo zgraditi kopalni bazen, v centru te vasi pa bo frizer, mesar, slaščičarna, trgovina z mešanim blagom in dva restorana ter kavarne. Da našim ljubim gostom ne bo preveč dolgčas, ko bojo na dopustu, že zdaj načrtujejo tudi kegljišče, minigolf, prostore za namizni tenis in druge športne naprave. Občinski svet je naročil županu, da naj se pogaja s to nemško družbo še naprej.

Razen tega so sporočili, da bo tovarna čevljev Medicus odprla v Št. Jakobu filialo za 20 do 25 deklet ali žensk. Že avgusta bo nekaj delavk začelo v Vajški (Landskron) s poskusno produkcijo, da se bojo privadile na novo delo. V Št. Jakobu bo ta filiala domovala v nekdanjem podjetju Arneitz, 20. septembra pa bojo začeli z redno produkcijo.

Živinorejska zadruga za Libuče in okolico Slovensko prosvetno društvo "Edinost" v Pliberku

VABILO

na domačo ljudsko slavnost, dne 1. avgusta 1971 na Bivšaku na Štibarjem vrhu.

Jubilejna slavnost 60-letnega obstoja živinorejske zadruge in blagoslovitev nove hiše.

Sporod: Božja služba in blagoslovitev nove hiše

Dva govora

Pelje — društveni pevski zbor in gostje „Šentanjelski pavri“

Za prosto zabavo, veselo razpoloženje in ples bo poskrbela odlična godba. Na tej ljudski slavnosti ne sme manjkati nihče iz libuških, komeljskih, šmarjeških in suških hribov in tudi ne iz vasi v ravnini!

Prisrčno vabljeni vsi!

Prireditelji

Turistično društvo Kamnik prireja tudi letos, in sicer v nedeljo 5. septembra v Kamniku svoj že tradicionalni

DAN NARODNE NOŠE

Na sporedu je: promenadni koncert, spreved narodnih nož skozi mesto in nastop folklornih skupin na veseličnem prostoru

Na to prireditve vabi Turistično društvo Kamnik posebno tudi narodne noše iz zamejstva in poziva koroške Slovence, da prijavijo skupine narodnih nož, ki bi se udeležile te prireditve.

ZAHVALA

Ob nepričakovani izgubi naše nadvse drage žene, mame, sestre in tete gospe

Elizabete Kargl

roj. Krištof

se vsem zahvaljujemo, ki so z nami sočustvovali in v tako lepi udeležbi spremili našo pokojno na zadnji poti. Zahvaljujemo se domačemu gospodu župniku za pogrebno opravilo z nagovorom. Hvala tudi vsem drugim duhovnikom za daritve in molitve. Posebna hvala gospodu dr. Kolariču za tolažilni govor. Enako pevcem za ganljive žalostinke, ter predsedniku Zveze slovenskih izseljencev gospodu Lovrotu Kramerju. Zahvala Podjunčanom oziroma Šmihelčanom za številno udeležbo, s katero so pokazali priljubljenost pokojne.

Družini Kargl in Krištof

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKA

zek, ko je prišel po položaju voda Orlov z vodnikom. Slišal je, ko se je komandir obrnil k Vojku: "Kaj pa tale spet čečka? Ali mu je morda kdo naročil kakšno poročilo?"

"Piše svoje stvari. Pismen je," je odvrnil Vojko.

"Poglej lenuha! Pomočnik pa mu čisti strojnico. Znajde se... Vedno si dobi kakšnega takega, ki si ga mimogrede naredi za podrepnika. Poslušaj, vodnik. V borbi je učil streljati z mitraljezom to zaspano, bolno revo, ki se trese kot pes na kuzli, če te sliši besedo švaba. Vzel mu ga bom in ga poslal k Nandetu, da bo lupil krompir in namesto Janca nosil kotel, to bo sramotna kazen."

Vojko je skomignil z rameni, rekoč: "Pusti ga pri nas. Naredili bomo vojaka iz njega. Fant ni slab."

Primož se je namenoma zatopil v zvezek, da bi lahko mirno prezrl Orlova. To je komandirja razkačilo. Ustavil se je pred njim. "Spet nekaj čečkaš, medtem ko vsak v četi kaj dela. Vedno si izjema. Vodnik," se je obrnil k Vojku, "zakaj ne pogledaš, kaj je z ljudmi v vodu? Strojnico prepušča novincu, jutri zjutraj pa mu v boju ne bo delala."

"Pišem poročilo o delu četnega SKOJ."

"Politika," se je zaničljivo namrdnil Orlov. "Tožarjenje četne komande."

Ko Primož ni odgovoril, ga je Orlov dregnil v odprto rano: "Poročaš, da si čital tvojo gestapovko za vedno s četnega spiska?"

Primožu se je stemnilo pred očmi, a se je obvladal in mu zabrusil:

"Gestapovko, ki si jo koval v zvezde in jo celo predlagal v SKOJ... Sicer pa ne sodi, ker ne veš, kako bi ti ravnal v njeni koži."

"Jaz sem vedno ravnal, kot je prav."

"Kdo ve," je jedko odvrnil Primož. "Kdo ve, pod kakšnimi pogoji so te izpustili iz nemških zaporov in kako si se tam obnašal."

Orlovu je zaprlo sapo. Vojku ni ušlo, da ga je zalila rdečica do ušes, ko je zaklel:

"Glej ga, barabo. Ta mi bo sedaj očital... Midva se imava precej pomeniti na partijskem sestanku. Bova že obračunala."

Zaradi ponovnega spora s komandirjem, ki mu je zmeraj gledal pod prste, je bil Primož spet slabe volje. Sklenil je, da bo odšel iz čete. Ko je to povedal Vojku, ga je ta stežka pregovoril, naj nikar ne napravi te usluge Orlovu.

Sestanek četne partijske celice, ki ga je sklical Pajk po borni večerji kar pod smreko, ni odpravil napetosti, marveč jo je še povečal.

Govorili so tiho. Ko so razpravljali v stvareh, zaradi katerih se sploh ne bi bilo treba sestajati, je komandir Orlov obtožil Primoža nepokorščine in zahteval, naj zapusti četo, ker je povzročitelj vseh zdrah in s samovoljo mnogo bolj škodljiv kot koristen.

Vsi komunisti so potegnili s Primožem in ovrgli komandirjeve obtožbe. Ko je Orlov užaljen in razočaran nad vsemi povedal, kako mu Primož očita begunjski zapor, kjer je toliko pretrpel, kjer so ga mučili in je nekaj mesecev čakal, kdaj ga bodo odpeljali na morišče, je Primož mirno odgovoril:

"Nisem te obsodil. Samo zastavil sem ti vprašanje, ki ga lahko zastavi vsakomur, ki je bil v nemških rokah. Čemu se potem razburjaš? Ana mi je pripovedovala, kako se je nemški major bahal, da vsak tretji, ki ga izpuste iz zapora, podpiše izjavo o sodelovanju z gestapom, prav vsak pa izjavo o lojalnosti do nemške države. To je vse."

Orlovu se je tresel glas: "To čevkanje je navadna nesramnost in bedarija! Mar bomo vse, kar je blebetala ta zmešanka, jemali za sveto resnico? Nehajmo! To je klobčič

ki mu ni krajaj!" Vstal je, vzel v roke brzostrleko in odšel po položaju.

"Čuden je, prekleto se je spremenil," je dejal kuhar. "Postal je ohol in važen. Četa, kakršna smo bili, prav gotovo ni bila njegovo delo. Poglejte, kako malo nas je ostalo živih članov komunistične partije! Bilo pa nas je več ko trideset. Večina jih je padla, drugi so ranjeni ali pa so jih premestili."

"Zdaj pa nas gnjavi, ko držimo četo pokonci pri teh novicah... Tega nikar ne dovolj, komisar, postavi se mu po robu!"

"Potrpite še nekaj dni. Svarun je obljubil okrepitev. Vsak dan čakamo na nove fante. Pa ne na novince. Priključili nam bodo Dolomitski odred in nekaj čet z vojnega področja. Do takrat pa držimo skupaj. To so malenkosti. Vse bomo uredili, samo da se malo oddahnemo. Sicer pa take reči ne sodijo v bojno enoto. Jaz sem bolan, pa vzdržim," je končal Pajk in jih razpustil.

Razšli so se enotni in močni. Zavedali so se: dokler celica v četi drži vkup, je četa trdna in močna. Če pa bi celica popustila, bi se četa razvodenela in razpadla. Tega so se dobro zavedali.

10

Naslednji dan so Nemci navsezgodaj napadli brigado in preprečili kuharjem, da bi razdelili redek močnik za zajtrk, čeprav je bil kuhan že ponoči.

Brigada je odločno odbila sovražnikov naskok in stisnila vrste. Svežino jutranjega gozda so šibali strelji. Svarun je zbral štab in skupaj z njim preudarjal, kako bi ugnali Nemce. Presenetilo ga je močno pokanje na bokih in za hrbtom obrambe. Kljub temu pa je bil prepričan, da bi se dalo tudi na teh položajih vzdržati ves dan, saj jim topništvo in minometalci ne morejo prizadejati hudih izgub.

VLADO FIRM

Stara Čada

Moj oče je bil doma tam, kjer burja gnezdi, s Krasa. Solnik je bil in rad je imel otroke. Med poukom jim je rad povedal tudi kakšno šegavo s Krasa. Med mnogimi mi je ostala v spominu zgodnica, ki pa je ni namenil le meni, temveč tudi vsem vam, otroci! Stara je že, saj jo je slišal še od svojega očeta, mojega deda, tršatega kmeta. Pa jo preberite.

Tu grape, tam lazi in zopet strme senožeti s skopo zemljo, vse to je bil svet, ki ga je dan za dnem prehodila in popasla stara Čada, stara in pametna kravica. Ni bilo kdo ve kaj paše, a zadovoljna je bila z vsem, kar je lahko izmutila iz trde kraške zemlje. Že v poznem mraku jo je njen prijatelj Martek odpeljal nazaj, tja v njen vegavi in vedno mračni hlev, ki je poleg kočice, ki se je njega dni stiskala v grapi pod črno prstjo, zaman čakal dneva, da bi ga kdo prekril z rumenimi in vonjavimi otepi slame. Grapa je bila Martekov svet, svet njegove matere, mlajšega bratca in sestrice. Če se je po bližnjici in to le pozimi nameril v najbližjo faro, je bilo to zanj veliko doživetje. Tam je bila velika občinska hiša, visok zvonik, šola in trgovina. Prek poletja pa je bilo zanj, za njegove male a že žuljave roke dela prek glave. Dolinski svet je bil zanj vedno daleč, daleč. Prepričan je bil, da je videla njegova dimasta Čada precej, precej več sveta. Spominjal se je še dneva, ko jo je mati pripeljala k hiši in mu dejala: „Martek, pasi jo, pazi nanjo kot na sestrico in bratca! Vsak dan bomo jedli koruzni zdrob z dobrim sladkim mlekom.“ Martek tedaj še ni prav razumel,

zakaj naj bi Čada postala tako pomembno bitje v grapi.

Stara Čada pa se je dan za dnem pasla, se oddihavala in se ozirala tja proti goram z ozelenelimi gozdovi in senožetmi in strmela v skaline, ki so ji zapirale pot do zelenih senožeti. Ni vedela, da bo prinesla srečo vsem, ki žive v koči, prekrti s staro že gnijočo slamo. Ko je Martek zadnje zime koračil po gazi do fare, se je ustavil tudi pred občinsko hišo in se zatopil v branje že orumenelega lepaka, na katerem je pisalo, da bo vsakdo, ki bi vedel kaj povedati o skrivališču dveh velikih zmikavtov, dobil veliko plačilo. Martek je čital, čital in zmrazilo ga je ob misli, da ga čaka do doma še lep kos poti po globoki gazi. No, prišel je srečno domov in pozabil na zmikavta.

Tistega sončnega poletnega dne se je Čada že napasla. Peganjala je sitne obade, stopicala, se ozirala za malim prijateljem in lezla iz grape v hrib med skaline, kjer sta domovala le mrak in hlad. Prekoračila je mrzlo skalnico, ki je klokotala v grapo in se zrinila med skaline. Glej, glej! Preduh in za njim temna votlina. Vohljala je, rinila glavo naprej, a ti nesrečni rogovi ji niso pustili naprej. Zavijala je velike modre oči, opletala z repom in mukala. Njen prijatelj pastirček je vendarle pritekel za njo. O, Čada, Čada, kam si se zatekla! se je hudoval Martek, „kako te bom le spravil v grapo.“ Opazil je votlino. Hm, teme ni nikoli maral. Radovednost pa je bila prevelika. Useknil se je, zadržal dih in zlezal v votlino. Ko so se mu oči privadile teme, je kriknul. Ni vedel, ali od strahu ali od presečenosti. Pred njim so ležale prečudne stvari. Velik kup. Blago, svila, prtenina, živila, čula polna svetlečih srebrnikov in kdove še kaj. Martek je gledal in strmел. Kar se mu je posvetilo v glavi. Kot jazbec je smuknil iz votline in skoraj pozabil na Čado. S težavo jo je spravil v grapo in jo pocvril proti domu. Mati se ga je prestrašila. Iz njegovega pripovedovanja ni mogla prav nič posneti. In že ga ni bilo. Tekel je, tekkel, kolikor so ga nosile noge. Že v mraku se je vračal z orožniki, ki so bili

z njim tako prijazni. Le zakaj je postal tako zanimiva oseba. Saj to je bilo le Čadino delo.

Zvečer, ko je v koči že gorela leščerba in je mati kuhala močnik, je potrkalo na vrata. Vstopil je orožnik, prijazno voščil dober večer in sedel za mizo. Mater je stisnilo pri srcu. Ozrla se je v Marteka. Orožnik se je še vedno smehljaj. Iz torbe je vzel list in ga pomolil materi. „Le podpišite, mati, vaš mali je fantek in pol!“ S tresočo roko je mati podpisala belo listino. Orožnik je vnovič segel v torbo in odšel na mizo svetleče srebrnike. Lep kupček. „Zasluzeno plačilo in nagrada za vašega Marteka. Pomagal je ujeti zmikavta.“ Potrepljal je Marteka po kodrolasi glavi in pristavil: „Še eno kravico boš lahko kupil in še za streho bo ostalo.“

Martek je stekel v hlev. Ni slišal korakov odhajajočega orožnika, slonel je pri dimasti Čadi, jo božal po slinastem gobcu in sopuh njene tople sape, ki je tako vonjal po toplém sladkem mleku, mu je grel že tako razgreti obraz.

KROKODILČEK

Nekoč sta živela oče Krokodil in mati Krokodilka. Imela sta sinka Krokodilčka. Ta Krokodilček pa ni hotel nič ubogati. Bil je strašansko neposlušen.

Oče Krokodil se je nekoč razjezil nad Krokodilčkom in ga odvedel v gozd, da bi ga druge živali pojedle.

Privezal ga je za drevo in ga pustil samega.

Tako je mali Krokodilček ostal sam v gozdu — privezan za drevo. Zato ker ni bil priden.

K njemu je prišla miška in Krokodilček ji je dejal:

— Pojej me, pojej me! Nisem bil priden!

Miška pa se je prestrašila Krokodilčka in pobegnila.

Drugi dan je prišla v gozd kača. Krokodilček ji je dejal:

Ježev potovanje

Kadar bruske dozore, jež na potovanje gre. Nima vreče niti koša, torbe ne kot pismonoša, da bi vanjo naglo dal, kar po vrlih bo nabral. Nima palice ne biča, da ošvrkal bi fantiča, ki bi rad ga morda ujel. Jež predzen je in smel. Brez orožja dom postavi, vse sovražnike odpravi: bodi deček, pes, lisica, huda ježeva bodica hitro sitneža ozdravi. Sam pa zvije se v klobčič — nihče mu ne more nič.

Iranska modrost

Neki krivičen kralj je vprašal nekega po-božnega moža:

„Katero izmed dobrih del je za mene najbolj primerno!“

„Zate,“ je odgovoril mož, „je opoldansko spanje najbolj primerno dobro delo, ker vsaj v tem času ne nadleguješ ljudi.“

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKA

Še med borbo pa je prihitel divizijski kurir z ukazom štaba, naj brigada krene v sklop divizijske grupacije, ki se bo umaknila v smeri obrobja visokih planot Trnovskega gozda. Iz Vipavske doline čez prelaz Col so že prodirale močne motorizirane enote, ki so udarile napadajočemu korpusu v hrbet. Zato je Svarun v tem nejasnem položaju, ko je sovražnik povsod odkrito napadal, odredil umik. Medtem ko so se zaščitnice ostro tolkle z Nemci, se je brigadna kolona že umikala skozi nepregledni gozd, po skrivnih poteh in slezah, ki so jih poznali vodniki-domačini.

Umik brez očitne potrebe se je zdel borcem nerazumljiv. Niso vedeli za povelje štaba divizije, zato so si umikanje tolmačili po svoje: nemara jim neznane, močne sile groze z uničenjem... Nenehna povelja „hitro naprej“ in „ustreljen bo vsak, kdor bo pretrgal zvezo“ so še povečala napetost spričo neznanega zla.

„Porkamadona, pa ja nismo obkoljeni?“ je zaskrbelo Nandeta. „Le kam coklamoz? Kaj, če nas čaka past? Najbrž je vmes izdaja...“ Tudi Travnikarjevega je skrbelo.

V gozdno tihoto je zvenketalo orožje, ki so ga nosile mule, zvonili so kotli in oprema. Vse je nekam dirjalo in se pehalo. Nekje pod obronki hribov, proti katerim so se pomikali, je zadonelo nekaj eksplozij. Potem je nedaleč od kolone udarilo nekaj topovskih granat, da je puh eksplozij oplazil golo drevje.

Vojkov vod se je umikal na začetju bataljona. Spredaj se je potil Travnikarjev z vrečo fižola. Za njim je preklinjal Primož, Milanu pa so lile po obrazu debele polne srage. Kazenski tovor ga je prikrivil k tlom, vzel mu je sapo in voljo. Jokal bi, prosil, pa nič... Le oči je imel vlažne, žalostne; in mislil je, da mora pasti. Šele ko mu je Primož vzel rezervne cevi in si jih natovoril sam, Vojko pa mu je vzel iz rok škaflo municije, se je oddahnil.

Bolni Pajk je komaj spešil, čeprav je nosil kuhar njegov nahrbtnik. Le Orlov je — zdrav in močan ko konj — priganjal moštvo, skakal sem in tja ob koloni ter pazil na zvezo in red.

„Madona, Vojko! Novinci ti zaostajajo. Poženi jih naprej, pretrgali ti bodo zvezo,“ je zarobantil.

Vojko je spustil vod naprej. Dva borca sta res čedalje bolj zaostajala. Počakal ju je in ju nadrl.

„Ne moreva. Ta moj sovaščan je balan,“ je dejal eden od njiju, kocinast možakar in pokazal na bledega fanta, ki je za njim lovil sapo.

Tedaj je na levi pod njimi, precej globoko, jeknilo nekaj rafalov. Prihajal je brigadni komandant Svarun, ki je bil na čelu zadnjega bataljona. Jezil se je, kdo prekinja zvezo. Ko je prepoznal Vojka, ki je priganjal onemogla, mu je zaklical: „Vzemi ta dva s seboj, spustite se v globel in pogledite, kaj se nam obeta z boka. Če nalezite na Nemce, nas opozorite s streljanjem. Našli nas boste pri mlinih na vester na Borovčevem sedlu.“

Odtrgali so se od kolone in se s puškami v rokah spustili v globel. Nad njimi so topotali konji, štabna četa, pratež, minometalci in spet kolona pešakov. Vse je izginalo med drevjem, kot bi jih kdo podil.

Bočna izvidniška patrulja je bila nevarna reč pri dveh tako nezanesljivih vojakihi. Vojko bi bil najraje dejal Svarunu, naj mu da dva druga. Pa kaj, ko je vse hitelo in so bili njegovi stari, dobri borci kdo ve kje spredaj! Patrulja je bila že globoko v soteski in hrup umikajoče se vojske je zamiral. Hodili so molče in dokaj oprezno, z naperjenimi puškami.

Vojko je pohitel. Skozi redko drevje so zagledali obronke, kjer je skalnati svet strmo padal v globel. Sem je držala pot, po kateri bi se lahko bližala kolona Nemcev. Nameraval jih je prehiteti. Nekoč se je že klatil po tem

gozdu, pa tudi po karti je poznal ta svet vsaj toliko, da niso mogli takoj zaiti.

Potem se je gozd zredčil. Med smreko se je mešala bukev, ila so postala skalovnata, škrapljasta in težko prehodna. Zaverovan v nevarnosti pred seboj, je skoraj pozabil na oba spremljevalca, ki sta vse bolj zaostajala, čeprav ju je dokaj ostro priganjal in jima dopovedoval, da jim najbolj kaže čimprej doseči greben, kjer se bodo razgledali. Pa vendar se je razdalja med njim in obema borcema tako povečala, da ju je med gostim drevjem izgubil izpred oči. Postal je in ju zagledal, kako se nekaj pridrušeno pogovarjata. Šele zdaj je zasumil, da z njima nekaj ne bo v redu.

Misel mu je poletela nazaj. Oba sta bila dodeljena v četo tik pred napadom na Idrijo. Prišla sta iz nekih zalednih enot, kocinasti celo s „priporočilom“, da je godrnjač. Drugi je bil tih in ponižen fant, ki je pokorno opravljal naloge. Kocinasti je nekaj časa po prihodu v četo srdiril, ko pa sta ga s Pajkom vzel v precep, se je potuhnil in pobiljšal, vsaj na videz. Med hudimi balji ni nihče utegnil ukvarjati se z vsakim posebej, godrnjaštvo pa se je bilo razpaslo tudi med stariimi, dobrimi borci. Kako je z njima, si ni bil na jasnem. Doma sta bila iz krajev, ki so bili pod belogardističnim vplivom. Tada kdo komu vidi v srce?

Vojko se je vrnil k njima trdno odločen, da bo dognal, kaj mislita. Medtem sta se že dogovorila. Pravzaprav je njun načrt dozorel. Kocinasti je prvi prikreval do Vojka. Vojko se mu je hladno zazrl v potuhnjene, nič dobrega obetajoče oči, in ga premeril od nog do glave. Bil je tršat, z močnimi kmečkimi rokami, z lasmi nizko nad očmi, zraščeniimi obrvmi in sledjo noža na ščetinasti bradi; mukoma je prenašal Vojkov nezaupljivi pogled, posebno pa puško z daljnogledom, naperjeno v njegov trebuh.

(Nadaljevanje sledi)

za oddih in razvedrilo

DINO BUZATTI

Čarovnik

Po zadnji večerni predstavi je Smith, ravnatelj in solastnik zabavne gledališča „Eldorado“, na svoji pisalni mizi našel pismo, v katerem mu je mojster čarovnikov Omar er Bazzan, ki je bil s svojimi umetnijami že več kot leto dni deležen vsaj četrte uspeha vse predstave, sporočil, da odhaja v neko drugo gledališče, ni pa povedal, v katero. Zapisal je, da bodo njegovi talenti našli tam primerno gnotno priznanje.

To je bil hud in nepričakovan udarec. Prazniki so bili pred durmi, in nastop čarovnika je bil pri občinstvu „Eldorada“ še posebno priljubljen. Koga bi bilo mogoče dobiti, da bi ga nadomestil? Smith je v mislih premleval najznamenitejša imena. Gimnothus-Gimnothus? Sir Basil Jeroboham, Lord of Daikners? Grof Dela Monaco (s samo enim „1“ v primku), ki mu pravijo Grof Nemo-gočega? Veliki Hokuspokus? Flegeton, gospodar prepadov? (Vsi z mračnimi zlohotnimi imeni, kot to pritiče njihovi umetnosti). Verjetno bi bil Dela Monaco primeren umetnik za „Eldorado“. Lep, dostojanstven mož aristokratskega videza, s klasičnim sporedom, ki ni vseboval tajinstvenih, grozljivih šal, zaradi katerih bi bilo treba matere z deco, ki so rade obiskovale gledališče, posvariti pred predstavo. Da, najboljši bo, da Dela Monacu takoj pošlje brzojavko. Toda kdo naj ga nadomesti za čas, preden bo utegnil priti? V najboljšem primeru bo čarovnik lahko prispel šele v osmih ali desetih dneh.

Nekdo je potrkal.

„Naprej!“

Možiček okroglega, smehljajočega se in plašnega obraza se je prikazal pri vratih.

„Ste vi ravnatelj?“

„Sem.“

„Oprostite, prosim, ali je morda pri vas prosto mesto čarovnika —“

„Presneto, vas je poslal Omar, ta lopov?“

„Ne, gospod. Omarja sploh ne poznam.“

„Kako pa ste potem zvedeli?“

„Kaj naj bi zvedel? Slučajno sem prišel mimo. Dovolite, da se vam predstavim: profesor Sepulcrus.“

„Si niste mogli izbrati malo prijaznejšega imena?“

„Ime mi je Sepulcrus, gomila,“ je odvrnil vprašani. „Mogoče vam lahko kako pomagam?“

Smith ga je premeril od vrha do tal. Verjetno je prav boren čarovnik, eden tistih, kot jih najdete v letovščih, kjer v družinskih domovih in malih hotelih kažejo svoje ukane; vsekakor pa je boljši kot nobeden.

„Navsezadnje lahko poskusimo z vami,“ je rekel Smith. „Na nekaj pa vas moram opozoriti: tu imamo mirno občinstvo, zato, prosim, nikakega zaklinjanja duhov, nobenih preveč grozljivih točk ali podobnih zadev. Ste razumeli?“

„Vsekakor.“

Čarovnik je nastopil že naslednji večer. Kot je bil Smith predvideval, je bil novinec spored precej vsakdanji: večni pisani robci, ki jih potegneš iz rokava, večne igralne karte, ki izginejo in se spet prikažejo na dlani, večna žepna ura kaknega gledalca, ki se znajde v žepu drugega gledalca na koncu dvorane, večni cilindri, iz katerega rastejo cvetice in se prikažejo ribe in beli zajčki.

Kljub temu je ravnatelj gledališča, ki je malce zaskrbljen gledal predstavo, opazil dvoje čudnih reči: najprej to, da so gledalci, namesto da bi ga ravnodušno gledali, naravnost viseli na Sepulcrusovih ustnicah in mu ploskali s prav nerazumljivim navdušenjem, celo mnogo bolj kot Omarju, ki jim je vendar prikazoval vse kaj drugega. Prav tako nenavadno je bilo vedenje čarovnika samega. Ob vsaki novi točki se je plaho in neobgljeno ozrl, jecljal in pogledoval svetlo laslo gospodično Yvonne, kot bi jo prosil za pomoč, zakaj še njo mu je moralo odobriti gledališče, ker sam niti ni imel pomočnice.

Predstava je potekla bolje, kot so pričakovali. Medtem ko se je Sepul-

crus preoblačil, je Yvonne za kulisami naletela na ravnatelja in zaklicala: „Ste opazili, kak izreden mož je tale Sepulcrus?“

„No, saj je šlo za silo, česa izrednega pa prav zares nisem opazil.“

„Nič izrednega? Torej niste ničesar videli?“

„Kako, kaj naj bi videl?“

„Da cvetja, robcev, belih zajcev...“

„No, kaj naj bi z njimi?“

„Saj jih sploh ni imel!“

zlatimi ribicami, nasproti je ležalo cvetje na vzmeteh in pisani robci.

Kmalu je plahi in smehljajoči se profesor postal vir zabave za svoje gledališke tovariše. Če so se po predstavi zbrali v kavarni Circa, jim je postalo najbolj priljubljeno razvedrilo, da so se norčevali iz čarovnika. Če je slučajno manjkal, se jim je večer zdel pust. Majhen, debelušen in skromen je ravnodušno prenašal vse njihove zbadljivke in ni nikomur ničesar zameril, kot bi bilo povsem naravno, da se vsak reži na njegov račun.

Nekoga večera, ko so sedeli v kavarni Smith, Sepulcrus, japonska glumača, komik, nekaj Miami girls, človek kača, pevka in solist na orglice, je kot indijski knez vstopil visokorasel, postaven, temno oblečen

pogrkal, kot se spodobi v odlični družbi:

„Imam čast, da govorim z gospodom prrofesorrrrjem Sepulcrusom?“

Nagovorjeni je pritrdil s prijaznim smehljajem.

„To je izredno, prav zares izredno srečanje zame, zakaj o vas sem slišal že prav čudovite reči.“

„Me veseli,“ je odvrnil Sepulcrus skromno, in nekaj navzočih že ni moglo več obrzdati smeha.

„Pripovedujejo namreč, če se ne motim,“ je nadaljeval grof, „da delate tako rekoč brez priprave, skratka, da moramo pri vas računati z verodostojno pristno magijo?“

„Tako je.“

Smith je pretrgal pogovor z glasnim smehom: „In zakaj, če smem vprašati, imate potem bele kunce v svoji sobi?“

„Moral sem si jih kupiti zaradi večje verjetnosti,“ je odgovoril Sepulcrus povsem preprosto, brez zadrege.

„Hej, zaradi večje verjetnosti, to je res imenitno; česa takega še nikdar nisem slišal.“

„Priznati moram,“ se je spet oglašil Dela Monaco z narejeno resnostjo, „da tega nisem povsem razumel.“

Sepulcrus je rade volje pojasnil: „S tem sem hotel reči, da si jih pač nabavim, ker si s tem prihranim pojasnjevanje, torej prav zaradi večje verjetnosti.“

„To se pravi, da zajčkov sploh ne potrebujete?“

„Točno,“ je pritrdil mali mož z gotovostjo, ki mu je pravzaprav nihče ne bi bil pripisal.

Omizje se je muzalo; še zabavneje bo, kot so pričakovali. Dela Monaco si je počasi pritrdil monokel v desno oko, da bi si lahko natančneje ogledal tole čudno bitje.

„Potemtakem moram sklepati, da vi, gospod profesor, prav zares obvladate nadnaravne sile...“

„Če že hočete...“

... ki pa jih prikrivate samo zato, da bi bili drugi prepričani, da delate običajne ukane, uporabljate običajne čarovniške pripomočke.“

„Sami ste moje misli najbolj popolno izrazili,“ je odvrnil Sepulcrus, povsem neobčutljiv za zlobno posmehovanje sobesednika.

„Bi bilo torej preveč predrzno, gospod profesor, če vas naprosimo, da nam drevi tu, v prijateljskem krogu prikažete eno svojih — kot rečeno — nadnaravnih zmožnosti?“

Sepulcrus je bil videti za hip povsem odsoten, potem je rekel: „Ljubše bi mi bilo, če tega raje ne bi poskusil, mogoče bi bilo to za vse boljše...“

„Seveda, seveda,“ je zamrmral artist, kot bi bil globoko prizadet, „vsekakor je bolje, če lastno poklicno dejavnost ločiš od plitkih kavarniških pogovorov.“

„Nisem tako mislil.“

„Zakaj se potem obotavljate?“

„Ker še sam ne poznam meja svojih moči. Še nikdar jih nisem preiskusil.“

„Še nikdar? Toda, moj dragi, po-

A n e k d o t e

Berlinski kipar Schadow je bil precej brezobziren z mladimi ljudmi, ki so brez talenta silili v to umetnost. Nekega dne mu je tak „kipar“ pokazal svoje zadnje delo.

„Ali si to sam napravil?“ ga vpraša Schadow.

„Sam, mojster,“ odvrne mladenič z velikim upanjem.

„Res sami?“

„Res, sami!“

Po dolgem molčanju pa kipar meni:

„No, torej lahko postaneš — lončar!“

Precej iznajdljivosti je pokazal znani igralec Devrient, ko je igral Richarda III. in je zaklical kraljeve besede po bitki:

„Konja! Konja! Kraljestvo dam za konja!“

V tem trenutku je nekdo z galerije glasno vprašal:

„Ali zadostuje oseli!“

Devrient se je bliskovito znašel in zavpil:

„Seveda! Kar pridite dol!“

V enem izmed kritičnih razdobj Francije je bil predsednik republike znani politik Poincaré. Ko je bil ta mož prvič izbran za kandidata francoske poslanske zbornice, mu je nekdo zameril, ker je bil po njegovem mnenju še premlad za to dolžnost: takrat je imel bodoči predsednik republike komaj šestindvajset let.

„Res je,“ se Poincaré ni nič upiral, „to je moja napaka. Toda bodite prepričani, da se v tem pogledu popravilam iz dneva v dan.“

„Kaj se to pravi: jih ni imel?“

„Preden je nastopil, jih ni bilo tu; to ni bila nikakršna prevara — saj se spoznam na te reči, dosti dolgo sem že pri tem poslu!“

„Kaj hočete s tem reči?“

„Kar stopite gor v njegovo sobo; zajčkov tam gotovo ne boste našli. Povem vam, to je pravi čarovnik — kar bojim se ga.“

Smith se ji je smejal. Ko pa so vsi odšli in je bilo gledališče prazno in mirno, ga je ravnodušno prignala v Sepulcrusovo oblačilnico. Previdno je vstopil in se ogledal. Toda v kotu je stala kletka z zajčki, tam posoda z

gospod osivelih senc s palico z zlatim ročajem v roki. Smith in mnogo prisotnih so spoštljivo vstali in ga povabili k mizi: bil je grof Dela Monaco, ki je z detalom prispel iz Londona, da bi delal v „Eldoradu“. Tako je napačil zadnji večer za Sepulcrusa, ki se mu o tem še sanjalo ni.

Kmalu je bilo slišati pritajen smeh, in vsi so napeli ušesa, saj je bilo pričakovati, da bo samozavestni grof izrazil priložnost in osramotil skromnega tovariša.

Res, ni preteklo niti pet minut, ko je Dela Monaco prešel v napad in ga začel izpraševati, ob tem pa je

Domislice

- Nekateri zanima teža argumentov, druge pa lastna teža.
- Ljubezen in kašelj se ne moreta skriti.
- Dvignil se je nad ljudstvo, da bi laže videl, kaj mu dolguje.
- Grešiti je človeško, odpustiti božansko.
- Nasilneži mislijo, da so junaki, pa so samo bedaki.
- Nož lahko v dobro ali slabo obrneš.
- Človek prisega na čedanje bolj otipljive stvari.
- Točne ljudi preganja eno samo preklestvo: da morajo čakati na tiste, ki niso točni.

tem bi bilo vendar škoda, če nam ne bi dovolili, da bi se danes udeležili poskusa.“

Sepulcrus je smehljaje se odkimal. Vsi pogledi so bili uprti vanj, in večina je vnaprej uživala ob misli, kako se bo osmešil. Skoro žal jim je bilo močička v krempljih grofa Dela Monaca. Slednjič je Sepulcrus zamrmral: „Če pa vi, gospod, zares želite...“

„Bravo, čudež, gospod profesor, prikažite nam čudež!“ je v zboru zadonel od vseh strani.

Grof je vstal in zahteval mir.

„V imenu vseh vam izrekam zahvalo. Kakšen poskus smemo zahtevati od vas?“

Smith se je vmešal: „Prosimo ga, naj utiša te prekleto motorje tam zunaj, ki mi žrejo živce.“

S ceste je bilo slišati nenehen ropot mimo drdrajočih tovornjakov, ragljanje motornih vozil in trobljenje avtomobilov.

„Bi to zmogli, profesor?“

„Poskusil bom,“ je mirno odgovoril Sepulcrus.

„In s čim, če smem vprašati?“

„S tem,“ je odgovoril močiček in potegnil iz prsnega žepa dolgo, belo palico.

„Sijajno, s čarovniško palico. Bravo, profesor!“ so se vsi smejali in zabavali.

„Torej, kar začnite,“ ga je spodbujal ravnatelj. „Zapoveste vsem motorjem, naj se ustavijo!“

Sepulcrus se je ozrl v navzoče s pogledom preganjane živali in rekel, vdan v svojo usodo: „Sami ste hoteli.“

Potem je dvignil roko, zamrmral nekaj nerazumljivih besed in s palico udaril ob rob mize.

„Stojte, stojte!“ je zaklical grof Dela Monaco in se zdaj še sam smejal na vso grlo. „Ta hip moja žena leti čez ocean, in res ne bi želel, da bi prav ona —“

Sepulcrus ga je pogledal tako ponižno in skromno kot vedno, toda iz njegovih oči je odseval strah: „Prepozno, gospod grof.“

„Gospod profesor, avtomobili še vedno vozijo,“ je zaklical eden izmed njih, „vašo čarovniško palico morate poslati v popravilo!“

Ne da bi se obrnil, je profesor s sklonjeno glavo smuknil skozi vrata in izginil za šipami kavarniških oken.

Tisti trenutek je zavladoval gluha tišina. Noben zvok ni več prodril od zunaj, bilo je, kot bi vse mesto na mah zajela mrtvaška ohromelost. Pogledali so skozi kavarniška okna. Na cesti je bilo vse tiho in brez življenja. Pohiteli so ven in videli samo ob koncu ceste negibne luči nekaterih avtomobilov.

Monokel je padel iz očesa grofa Dela Monaca in obvisel na vrvi. Njegov obraz je bil iznenada blede in spačen.

„Moja žena,“ je zamrmral, „moja žena v letalu...“

Srca so jim divje bila, ko so tako stali na cesti in upali, da so žrtve samosugestije ali naključja.

„Bog v nebesih, dopusti, da bo en sam avto privozil mimo...“ je hlupal znameniti čarodej.

Toda nič se ni zganilo. Vsi motorji na svetu so se ustavili.

ANA MERTZ

DELOVNO MESTO

Naša gospodinjska pomočnica Betka je odpovedala službo. Zahteva višjo plačo, ne boljše družino. Popolnoma jo razumem... Samo pri nas ji ne zmoremo zvišati plače. Ne zmoremo dvakratno zvišati izdatkov za gospodinjsko pomočnico.

Ločujemo se sporazumno, prijateljsko.

Na dan odhoda me je Betka vprašala:

„Kako pa s spričevalom?“

„Spričevalom? Seveda, spričevalo,“ sem rekla.

„Zadnji dan ste tukaj. Ali imate kakšne posebne želje, ki bi jih naj zapisala v spričevalo?“

„Sem ga že sama napisala,“ mi reče Betka. „Manjka samo podpis. Ali naj vam ga preberem, če se strinjate?“

Začuden sem jo pogledala. Človek se tako počasi prilagaja novim razmeram in navadam.

„Prosim, preberite!“ pravim.

Betka začne brati, jaz poslušam:

„Zares mi je hudo, ko se ločujem od nje. Bila je zelo prijetna in vedra, nikoli trmasta, nasprotno — vedno je bila požrtvovalna, čista in pedantna, kuha odlično, njena umetnost pri pripravljanju peciva za-

služi pohvalo. Nikoli ni bila slabe volje, ni terjala, da bi bila njena beseda zadnja; bila je uvidevna in pridna, lepo je pazila na otroke in jih vzgajala, vsak večer jih je spravljala v posteljo; pomagala je pri delu, kolikor je mogla. To je bilo lepo obdobje najinega skupnega sodelovanja in danes, ko se posloviljam, ji želim iz srca vse dobro vnaprej; zdravje in srečo...“

„To je zelo lepo spričevalo, Betka, toda vi ste si ga zaslužili,“ sem rekla. „Naj ga podpišem.“

„Vi?“ me je začudeno vprašala Betka. Spričevalo je držala trdno v rokah.

„Seveda...“

„Zakaj pa vi?“

„Menda sem jaz tista, ki naj bi podpisala spričevalo za vas.“

Betka pa je odvrnila skrajno resno:

„Toda tole spričevalo dajem lja z vam. Sama ga ne potrebujem! Minili so časi, ko so ljudje od gospodinjskih pomočnic terjali spričevala. Vi pa boste, ko boste pokazali tako lepo spričevalo, ki sem vam ga napisala, mnogo laže našli novo gospodinjsko pomočnico...“

JUGOSLAVIJA V RIU DOSEGLA 2:2

V Rio de Janeiro se je dokončno poslovil nekronani kralj nogometa, Braziljanec Pelé. 18. julija je pred 175.000 gledalci gostovala v Rio jugoslovanska nogometna reprezentanca, da igra z Brazilijo prijateljsko tekmo, ki naj bi bila poslovilna za Peléja. Kakor proti Avstriji in Češkoslovaški, je Pelé igral za reprezentanco Brazilije le polčas in se pri stanju 1:0 za Jugoslavijo poslovil od množice navdušenih pripadnikov. Tudi v tej tekmi je Pelé imel možnosti, da zabije gol, toda trikrat mu pri lepi priložnosti sreča ni bila naklonjena. Prijateljska tekma se je končala 2:2, kar je za jugoslovansko moštvo velik uspeh. Če primerjamo nedeljsko tekmo s tekmo Brazilije z Avstrijo, lahko ugotovimo, da so Jugoslovani podali boljšega nasprotnika. Igra je bila zrelejša od Avstrije, direktnjša in nevarnejša.

V svoji 14-letni karieri je Edson Arantes do Nascimento — pravo ime Peléja — zabil celotno 1086 golov, od teh 96 v dresu brazilske državne reprezentance, v kateri je igral 110 krat. Leta 1964 je postavil tudi inoficielni rekord, ko je za svoje moštvo FC Santos strelil 8 golov v eni sami prvenstveni tekmi.

Ob slovesu slovitega Peléja od brazilske državne reprezentance mu je jugoslovanski zvezni predsednik Tito podaril odlikovanje „red jugoslovanske zastave“, ki so mu ga izročili v jugoslovanskem veleposlaništvu v Rio de Janeiro.

TOUR 71

Klasična kolesarska dirka po Franciji, znamenita „Tour de France“ se je nedeljo končala v Parizu s ponovno etapno zmago Belgijca Eddyja Merckxa. Kdor je mislil, da je Merckx s svojimi močmi pri kraju in da je zmagal le zaradi padca najhujšega konkurenta Španca Ocarne, se je zmotil. V zadnji 20. etapi, v vožnji na kronometer, od Versailles do Pariza, je Merckx ponovno pokazal, da je največji med kolesarji. Prehitel je namreč dva konkurenta, ki sta štartala dve oz. štiri minute pred njim, Belgijca van Impeja in drugouvrščenega v končni uvrstitvi celotne dirke Holandca Zoetemelka.

Merckx je zmagal dirko po Franciji z 9,51 minutami prednosti pred lanskoletnim drugouvrščenim Holandcem Joopom Zoetemelkom. Z zmago je Merckx postal tretji kolesar, kateremu se je posrečilo zmagati pri „Tour de France“ trikrat po vrsti. To je uspelo od leta 1953 do leta 1955 Bobetu in pozneje Jaquesu Anquetilu, ki je zmagal petkrat (od 1961 do 1964 po vrsti). Tretje mesto moreč kolesarske dirke, ene najtežjih sploh, je zasedel Belgijec Lucien van Impe pred Francozom Bernardom Thevenetom in Portugalcem Agostinhonom. Znan kolesarji kakor van Springel, Wagtmans, Gimondi in drugi, se niso uvrstili med prve deset.

ŠPORTNE VESTI

V Bukarešti se je pretekli teden končala teniška tekma za Davisov pokal med Romunijo in NDR. Kvalifikacijska tekma se je končala z debaklom Nemcev, saj so podlegli Romunom z rezultatom 0:5. Po vsej verjetnosti se je s to tekmo končala era Bungert—dr. Kuhnke, ki nista bila kos šestemu v svetovni lestvici Ilji Nastaseju in Marmureanu.

Jackie Stewart je minulo soboto v angleškem Silverstonu že četrtili postavil zmagovalca v letošnji sezoni avtomobilskih dirk za svetovno prvenstvo formule-1. V končni uvrstitvi vodi Stewart neovirano z 42 točkami pred Ickxom (19). Drugo mesto je v Silverstonu zasedel mladi Šved Ronnie Peterson, ki zaseda v splošni uvrstitvi tretje mesto. Tretje mesto je zasedel Braziliec Emerson Fittipaldi.

Nov svetovni rekord v hitrosti na smučeh je pretekli petek dosegel dosedaj neznan Italijan Alessandro Casse, ko je v Cerviniji pri tekmovalju „Kilometre lance“ dosegel brzino 184,143 km na uro. Stari svetovni rekord je do petka imel Japonec Moroshita s 183,392 km/h. Tudi Avstriji so dosegli zanimive hitrosti, ki so bile pri 180 km/h. Schaller je dosegel hitrost 181,808 km/h.

Prvi nasprotnik avstrijskega hokejskega prvaka KAC v tekmovalju za evropski pokal bo 3. oktobra hokejski klub Jesenice, ki je postal preteklo sezono prvak Jugoslavije. Po vsej verjetnosti se bo tekma odigrala v ljubljanski Tivoli hali, ker igrišče v Jesenicah ob tem času še ne bo moglo biti pripravljeno za tekmo. V Sloveniji si za tekmo s KAC-jem obetajo nov rekord gledalcev.

Deutschlands Spitzen-Zirkus SARRASANI 21.—25. 7.: Klagenfurt · 26.—28. 7.: Villach · 30. 7.—1. 8.: Spittal nach 33 Jahren wieder in Österreich!

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila: 5.00 — 6.30 — 8.00 — 10.00 — 13.00 17.00 — 19.00 — 20.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje: (razen ob sobotah, nedeljah in praznikih): 5.05 Ljudske viže — 5.30 Kmetijska oddaja — 5.33 Ljudske viže — 5.40 Jutranja opažanja — 5.43 Pisane jutranje melodije — 6.00 Jutranja gimnastika — 6.35 Glasba in dobri nasveti — 6.45 Deželni razgled — 7.00 Glasbeni mozaik — 7.45 Lokalna poročila — 8.05 Godba na pihala — 8.15 Oddaja za ženo — 9.00 Za prijatelje stare glasbe — 10.05 Operetni koncert — 11.25 Oddaja za podeželje — 11.45 Za avtomobiliste — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Glasba po kosilu — 13.45 Slovenska oddaja — 15.30 še vedno priljubljeno — 16.15 Ženska oddaja — 18.10 Odmev časa — 18.40 Šport — 18.45 Note in beležke — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda — 19.05 Zabeležite si — 19.35 Melodija in ritem — 20.05 Deželna poročila — 22.10 Šport iz vsega sveta.

Sobota, 24. 7.: 5.05 Ljudske viže — 7.55 Naš hišni vrt — 10.00 To radi poslušamo — 11.00 Naša lepa domovina — 14.20 Godba na pihala — 15.30 Pokrajina odpira svojo knjigo — 16.15 Pesem in glasba po koroško — 17.10 Štajerska specialiteta za staro in mlado — 18.00 Koroška visoka šola aktualno — 18.40 Umetnostna in kulturna kritika — 20.10 Festival folklorne v Celovcu — 21.30 Iz zgodovinske sedme umetnosti — 22.20 Plesna glasba.

Nedelja, 25. 7.: 6.10 Igra na orgle — 7.35 Veselo jutro — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Tipični dunajski originali — 9.02 Prominentni igrajo svoje najljubše melodije — 10.30 Radijska priprave — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Otroška oddaja — 17.05 Poletna čajanka — 18.00 Sosedje na jugu — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zveneca Avstrija.

Ponedeljek, 26. 7.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Sveže in poskočno — 10.00 Zopetno srečanje z melodijami — 11.00 Koroška poje in igra — 14.30 Knjižni kotiček — 14.45 Vieče me k deklici na planini — 15.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 16.15 Za ženo — 16.30 Otroška oddaja — 17.10 Spevoigre iz dobrih starih časov — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.55 Melodija in ritem — 20.10 Radijska igra — 21.30 Robert Stolz dirigira.

Torek, 27. 7.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Sveže in poskočno — 9.30 Vesele note — 10.00 Zopetno srečanje z melodijami — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Koroška domovinska kronika — 14.45 Koroška pesem — 15.00 Ura pesmi — 16.15 Za ženo — 16.30 Operetni koncert — 17.10 V dunajski kavarni — 18.00 Oddaja industrije — 19.15 Jezik domovine — 20.10 Domovina Avstrija — 21.00 Za prijatelja planin — 21.15 Iz domovine.

Četrtek, 29. 7.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Sveže in poskočno — 9.30 Vesele note — 10.00 Zopetno srečanje z melodijami — 11.00 Ljudska glasba — 14.45 Zabeleženo na koroških cestah — 15.00 Iz knjige gostov — 16.15 Za ženo — 16.30 Leto otroškega vrtca — 17.10 Operetne melodije — 17.15 Pravni položaj nezakonskega otroka — 18.00 Oddaja obrtnega gospodarstva — 19.15 Kulturna prizma — 20.10 Dom in posestvo v pesništvu — 21.15 Iz domačega glasbenega ustvarjanja.

Petek, 30. 7.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Sveže in poskočno — 9.30 Klavirska glasba — 10.00 Zopetno srečanje z melodijami — 11.00 Ljudska glasba — 14.30 Doma v moji hišici — 14.45 Štajerska književnost — 15.00 Zbornica glasba — 16.15 Žena v kmetijstvu — 16.30 Otroška oddaja — 16.45 Otroški zbori — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Oddaja delavske zbornice — 19.15 Iz dobrih starih časov — 20.10 Prepevamo in pripovedujemo o deželi Drave — 21.10 Iz koroškega glasbenega življenja — 22.20 Pogled k sosedu.

Slovenske oddaje

Sobota, 24. 7.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca — 14.00 Revija domačih zborov.

Nedelja, 25. 7.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 26. 7.: 13.45 Informacije — Po sledih starih šeg in navad.

Torek, 27. 7.: 13.45 Informacije — Športni mozaik — Narodno-zabavna glasba — Cerkev in svet.

Sreda, 28. 7.: 13.45 Informacije — Za naše mlade poslušalce — Slovenske umetne pesmi.

Četrtek, 29. 7.: 13.45 Informacije — Pesem povezuje — Valentin Polanšek: Mladi Korotan.

Petek, 30. 7.: 13.45 Informacije — Poper in sol.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 4.30 — 5.00 — 7.00 — 8.00 — 9.00 — 11.00 — 12.00 — 13.00 — 14.00 — 17.00 — 18.00 — 22.00 — 23.00 — 24.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturmo.

Sobota, 24. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Z ansambli „Fantje treh dolin“ — 12.10 Odmevi z našega juga — 12.40 Po domače z godci in pevci — 14.10 Igrajo veliki zabavni orkestri — 14.30 Poje sopranistka Božena Ruk-Fočić — 15.40 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 16.40 Dobimo se ob isti uri — 17.10 Gremo v kino — 17.50 Godala v ritmu — 18.15 Simfonična dela francoskih skladateljev v domači izvedbi — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Z ansambli Lojzeta Slaka — 20.30 Zabavna radijska igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 25. 7.: 4.30 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Veseli tobogan — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 še pomnite, tavarši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Slovenske narodne pesmi v raznih izvedbah — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Klavir v ritmu — 15.05 Igramo za prijetno razvedrilo — 16.00 Radijska igra — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno glasbena oddaja — 22.20 Plesna glasba — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 26. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pesmice za najmlajše — 9.30 Z orkestrom Caravelli — 12.10 Plesne epizode — 12.40 Vedri zvoki s pihalnimi orkestri — 14.10 Lepe melodije — 14.35 Voščila — 15.40 Poje zbor „Slavček“ iz Trbovelj — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.55 Godala v ritmu — 18.45 Kulturni globus — 19.15 Z ansambli.

TELEVIZIJA

AVSTRIJA I

Sobota, 24. 7.: 13.30 Tenis in konjske dirke — 17.10 Za otroke — 17.35 Za družino — 18.00 Tedenski obzorik — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Kulturna aktualno — 18.50 Kuga v živalskem svetu — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Iluzije — 21.45 Šport — 22.15 Čas v sliki — 22.30 Srečno pot — 22.35 Tiger je med nami, kriminalni film.

Nedelja, 25. 7.: 13.00 Tenis in konjske dirke — 16.25 Za otroke — 16.55 Orlovska skala — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Turneja — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.15 Poziv, problemski film — 22.20 Čas v sliki.

Ponedeljek, 26. 7.: 14.00 Start vesoljske ladje „Apollo 15“ — 14.45 Mednarodno teniško prvenstvo Avstrije — 18.00 Znanje aktualno — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 18.50 Silent please — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Bonanza — 21.00 Epilog na Klaro Heydebreck — 22.00 Čas v sliki — 22.15 Mednarodno teniško prvenstvo Avstrije.

Torek, 27. 7.: 18.00 Rihard Levstič — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Kulturna aktualno — 18.50 Indian-River — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kaj sem? — 21.00 Gledališče in diskusija — 23.15 Čas v sliki.

Sreda, 28. 7.: 11.00 Grad v senci — 17.00 Za otroke — 17.35 Trije v enem čolnu — 18.00 Pri nas na Renu — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 TV-kuhinja — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 ORF-Report — 21.15 Pod varuštvom, TV-igra — 22.35 Čas v sliki.

Četrtek, 29. 7.: 18.00 Richard Levstič — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 18.50 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Čarovniški kotel, pustolovski film — 21.45 Iz medicinske šole — 22.15 Čas v sliki.

Petek, 30. 7.: 11.00 Aleksander življenjski umetnik — 18.00 Orientacija — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Slike iz Avstrije — 18.50 Kamor nas veter zanese — 19.16 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Schrott-Story — 21.45 Aktualni dogodki — 22.30 Čas v sliki — 22.45 Vesel konec tedna.

AVSTRIJA II

Sobota, 24. 7.: 18.30 Aktualni dogodki — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Srečno pot — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Krvnik, film — 21.45 Telereprize.

Nedelja, 25. 7.: 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Socialna znanost — 20.00 Šah kraljevska igra — 20.15 Otrokom za protekcije, veseliga — 22.15 Telereprize.

Ponedeljek, 26. 7.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Fo-

samlom Maksa Kumra — 20.00 Puccinijeva opera „Manon Lescaut“ — 20.55 Slovenska lahka orkestralna glasba — 21.30 Z Atilem Sossom — 22.15 Za ljubitelje jazza — 23.15 S popevkami po svetu.

Torek, 27. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Pojeta Arsen Dedič in Elda Viler — 9.40 Počitniški pozdravi — 12.10 Iz opere „Nikola Šubić Zrinski“ — 12.40 Vedri zvoki — 14.10 Akademski oktet — 14.40 Mladinska oddaja — 15.40 Allistka Marija Bitenc-Samčeva — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V tork nasvidenje — 18.45 Kitara v ritmu — 19.15 Z ansambli Toneta Kmetca — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Bratko Kreft-Fran Žižek: Velika puntarija, radijska igra — 21.36 Lahka glasba — 22.15 Listi iz klavirskih albumov Olivera Messiaena — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

Sreda, 28. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Kaj vam pripoveduje glasba — 9.20 Popevke — 9.40 Slovenske umetne, originalne in prirejane skladbe za orkester in glasove — 12.10 Glasba za kitaro — 12.40 Od vasi do vasi z domačimi vižami — 14.10 Ob lahki glasbi — 14.35 Voščila — 15.40 Scenska glasba k Linhartovi komediji „Veseli dan ali Matiček se ženi“ — 17.10 Dve mojstravini Beethovna — 18.15 Iščejo popevko poletja — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 21.20 Melodija za melodijo — 22.15 Madžarski jazz kvartet — 23.15 Popevke.

Četrtek, 29. 7.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Slovenski pevci zabavne glasbe — 9.45 Pesem iz mladih grl — 12.10 Iz Verdijeve opere „Rigoletto“ — 12.40 Čez polja in potoke z godci in pevci — 14.10 Lahka glasba za razvedrilo — 15.40 Pesmi iz Južne Amerike v izvedbi zbora „Agrupación coral“ iz Buenos Airesa — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.30 Operetne uverture — 18.45 Naš podlistek — 19.15 Z ansambli Jožeta Privška — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Angleška drama 30-let, literarni večer — 22.15 Iz češke simfonične literature našega stoletja — 23.15 Jazz — 23.40 Od popevke do popevke.

Petek, 30. 7.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Operna matineja — 9.05 Počitniško popotovanje — 9.20 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 9.45 Skladbe za mladino — 12.10 Skladbe Emila Adamiča — 12.40 Igrajo pihalni orkestri — 14.10 Lahka glasba — 14.35 Voščila — 15.30 Napotki za turiste — 15.40 Jakov Gotovac: „Orač“, simfonična meditacija — 17.10 Človek in zdravje — 17.20 Operni koncert — 19.15 Z ansambli Ota Roma — 20.00 Poje zbor poljskega rada — 20.30 „Top-pops 13“ — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačin — 23.15 Jazz pred polnočjo.

rumski pogovor — 21.00 Grad v senci, film — 22.30 Telereprize.

Torek, 27. 7.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Kratkifilmi — 21.00 Izginula ura — 21.50 Telereprize.

Sreda, 28. 7.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Aleksander življenjski umetnik — 21.50 Telereprize.

Četrtek, 29. 7.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Verbaljezen, upanje — 21.25 Telereprize.

Petek, 30. 7.: 19.30 Čas v sliki — 20.00 Vesel konec tedna — 20.06 Šport — 20.10 Vzgoja — 20.15 Vse za očeta — 21.45 Telereprize.

JUGOSLAVIJA

Nedelja, 25. 7.: 8.55 Madžarski pregled — 9.30 Pisano domače — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Mozaik — 10.50 Otroška Matineja — 11.40 Mesteca Peyton, serijski film — 15.00 Proslava 50 letnice atletske zveze Jugoslavije — 15.30 Državno prvenstvo v atletiki — 16.00 Državno prvenstvo v atletiki in plavanju: Jugoslavija—Velika Britanija — 18.30 Balada o črnem zlatu, ameriški film — 20.00 Dnevnik — 20.35 A. Marodič: Kariera — 21.35 Glas na obisku: Jo Stahli — 21.40 Poročila — 21.55 Športni pregled.

Ponedeljek, 26. 7.: 17.15 Madžarski pregled — 17.40 Drežek in trije Marsoviči — 18.00 Izstrelitev „Apollo 15“ — 18.20 Obzorik — 18.35 Srebrnica — 19.05 Mladi za mlade — 20.00 Dnevnik — 20.35 K. Malczuskiy: Nürnberški epilog — drama — 22.55 Poročila.

Torek, 27. 7.: 16.45 Madžarski pregled — 18.30 Obzorik — 18.45 Prijatelj Ben, serijski film — 19.10 Srečanje v studiu 14:Narghita — 19.35 Cesta in mi: Nevarnost na cesti — 20.00 Dnevnik — 20.35 Enajst veteranov, ameriški film — 22.35 Mola za šalo, mala za res — II. oddaja.

Sreda, 28. 7.: 17.05 Madžarski pregled — 18.15 Obzorik — 18.30 Pika Nagavička, švedski film — 19.00 Mozaik — 19.05 Risanke in lutkovni filmi — 19.30 Na sedmi stezi, športna oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 I. Stivičič: Kam gredo divje svinje — IV. del — 21.35 Naša srečanja na tujem: Trdna vez — 22.00 Jazz na ekranu — 22.20 Poročila.

Četrtek, 29. 7.: 8.55 Prenos skupne seje vseh zborov Zvezne skupščine — 17.20 Madžarski pregled — 18.20 Obzorik — 18.35 Družine, poljudno znanstveni film — 19.05 Enkrat v tednu — 19.20 Vse življenje v letu dni — 20.00 Dnevnik — 20.35 L. N. Tolstoj: Vojna in mir — V. del — 21.35 XXI. stoletje — 22.35 Zbor RTV Beograd.

Petek, 30. 7.: 16.40 Madžarski pregled — 18.15 Obzorik — 18.30 Veseli tobogan — 19.00 Mesteca Peyton, serijski film — 20.00 TV Dnevnik — 20.35 RA—švedski film — 22.35 Odiseja miru — 23.05 Poročila—„Apollo 15“.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gosometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba r. o. j. Drava, Celovec — Borovlje.